

UGOVOR
O
OSNIVANJU
EUROPSKE ZAJEDNICE ZA ATOMSKU ENERGIJU
(EURATOM)

UGOVOR

NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ BELGIJANACA, PREDSJEDNIK SAVEZNE REPUBLIKE NJEMAČKE, PREDSJEDNIK FRANCUSKE REPUBLIKE, PREDSJEDNIK TALIJANSKE REPUBLIKE, NJEZINA KRALJEVSKA VISOST VELIKA VOJVOTKINJA OD LUKSEMBURGA, NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA NIZOZEMSKA,

SVJESNI da nuklearna energija predstavlja bitan izvor za razvoj i oživljavanje industrije te da će omogućiti napredak zalaganja za mir,

UVJERENI da samo zajednički napor koji se poduzme bez odgode može dati izgleda za ostvarenja razmjerna stvaralačkim mogućnostima njihovih zemalja,

ODLUČNI da stvore uvjete potrebne za razvoj snažne nuklearne industrije koja će osigurati znatne izvore energije, voditi osuvremenjivanju tehničkih procesa i pridonijeti, mnogim drugim načinima uporabe, blagostanju svojih naroda,

U ŽELJI da stvore sigurnosne uvjete potrebne radi uklanjanja opasnosti za život i zdravlje stanovništva,

ŽELEĆI uključiti ostale zemlje u svoj rad i surađivati s međunarodnim organizacijama koje se bave miroljubivim razvojem atomske energije,

ODLUČILI SU osnovati Europsku zajednicu za atomsku energiju (EURATOM) i u tu su svrhu odredili kao svoje opunomoćenike:

NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ BELGIJANACA:

g. Paul-Henrija SPAAKA, ministra vanjskih poslova

baruna J. Ch. SNOY et d'OPPUERSA, glavnog tajnika Ministarstva gospodarstva, voditelja belgijskog izaslanstva na Međuvladinoj konferenciji

PREDSJEDNIK SAVEZNE REPUBLIKE NJEMAČKE:

dr. Konrada ADENAUERA, saveznog kancelara

prof. dr. Waltera HALLSTEINA, državnog tajnika Saveznog ministarstva vanjskih poslova

PREDSJEDNIK FRANCUSKE REPUBLIKE:

g. Christiana PINEAUA, ministra vanjskih poslova

g. Mauricea FAUREA, državnog podtajnika za vanjske poslove

PREDSJEDNIK TALIJANSKE REPUBLIKE:

g. Antonija SEGNIJA, predsjednika Vijeća ministara

profesora Geatana MARTINA, ministra vanjskih poslova

NJEZINA KRALJEVSKA VISOST VELIKA VOJVOTKINJA OD LUKSEMBURGA:

g. Josepha BECHA, predsjednika Vlade, ministra vanjskih poslova

g. Lamberta SCHAUSA, veleposlanika, voditelja luksemburškog izaslanstva na Međuvladinoj konferenciji

NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA NIZOZEMSKE:

g. Josepha LUNSA, ministra vanjskih poslova

g. J. LINTHORSTA HOMANA, voditelja nizozemskog izaslanstva na Međuvladinoj konferenciji

KOJI SU SE, razmijenivši svoje punomoći, za koje je utvrđeno da su u valjanom i propisanom obliku,

SPORAZUMJELI kako slijedi:

Glava prva

ZADAĆE ZAJEDNICE

Članak 1.

Ovim Ugovorom visoke ugovorne stranke među sobom osnivaju EUROPSKU ZAJEDNICU ZA ATOMSKU ENERGIJU (EURATOM).

Zadaća je Zajednice stvaranjem uvjeta potrebnih za brzo uspostavljanje i rast nuklearnih industrija pridonijeti povišenju životnog standarda u državama članicama i razvijanju odnosa s drugim zemljama.

Članak 2.

Kako bi ispunila svoju zadaću, Zajednica, na način predviđen u ovom Ugovoru:

- (a) promiče istraživanje i osigurava širenje tehničkog znanja
- (b) postavlja jedinstvene sigurnosne standarde radi zaštite zdravlja radnika i stanovništva te osigurava njihovu primjenu
- (c) olakšava ulaganja i osigurava, posebice poticanjem inicijativa od strane poduzeća, osnivanje temeljnih postrojenja potrebnih za razvoj nuklearne energije u Zajednici

- (d) osigurava da svi korisnici u Zajednici imaju redovitu i pravičnu opskrbu rudama i nuklearnim gorivima
- (e) osigurava, odgovarajućim nadzorom, da se nuklearni materijali ne koriste u druge svrhe od onih u koje su namijenjeni
- (f) izvršava pravo vlasništva koje joj je dodijeljeno u odnosu na posebne fisibilne materijale
- (g) osigurava široka tržišta i pristup najboljim tehničkim sredstvima stvaranjem zajedničkog tržišta specijaliziranih materijala i opreme, slobodnim kretanjem kapitala za ulaganja u području nuklearne energije i slobodom zapošljavanja stručnjaka unutar Zajednice
- (h) uspostavlja s ostalim zemljama i međunarodnim organizacijama takve odnose koji će promicati napredak u miroljubivoj uporabi nuklearne energije.

Članak 3.

1. Zadaće povjerene Zajednici izvršavaju sljedeće institucije:

SKUPŠTINA

VIJEĆE

KOMISIJA

SUD.

Svaka institucija djeluje u granicama ovlasti koje su joj dodijeljene ovim Ugovorom.

2. Vijeću i Komisiji pomaže Gospodarski i socijalni odbor, koji ima savjetodavnu ulogu.

Glava druga

ODREDBE ZA POTICANJE NAPRETKA U PODRUČJU NUKLEARNE ENERGIJE

Poglavlje I.

PROMICANJE ISTRAŽIVANJA

Članak 4.

1. Komisija je odgovorna za promicanje i olakšavanje nuklearnih istraživanja u državama članicama i za njihovo upotpunjivanje provođenjem programa Zajednice za istraživanje i izobrazbu.
2. Ta aktivnost Komisije provodi se u područjima navedenima u Prilogu I. ovom Ugovoru.

Vijeće može izmijeniti ovaj popis odlučujući kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije. Komisija se savjetuje sa Znanstvenim i tehničkim odborom osnovanim na temelju članka 134.

Članak 5.

Radi koordinacije i upotpunjivanja istraživanja koja se provode u državama članicama, Komisija zahtijeva od država članica, osoba ili poduzeća, posebnim zahtjevom upućenim određenom primatelju i prenesenim dotičnoj vladi ili objavljivanjem općeg zahtjeva, da joj dostave svoje programe vezane uz istraživanja koja ona navodi u tom zahtjevu.

Nakon što je zainteresiranima dana potpuna mogućnost iznošenja svojih primjedaba, Komisija može dati obrazloženo mišljenje o svakom programu koji joj je dostavljen. Komisija je dužna dati takvo mišljenje na zahtjev države, osobe ili poduzeća koji su dostavili program.

Davanjem takvih mišljenja Komisija odvrća od nepotrebnog udvostručavanja i usmjerava istraživanja na nedovoljno istražena područja. Komisija ne smije objaviti te programe bez pristanka države, osobe ili poduzeća koji su ih dostavili.

Komisija redovito objavljuje popis onih područja nuklearnih istraživanja za koje smatra da su nedovoljno istražena.

Komisija može okupiti predstavnike javnih i privatnih istraživačkih centara kao i bilo koje stručnjake koji se bave istraživanjima u istim ili povezanim područjima radi međusobnog savjetovanja i razmjene informacija.

Članak 6.

Radi poticanja provođenja istraživačkih programa koji su joj dostavljeni, Komisija može:

- (a) pružiti financijsku pomoć u okviru ugovora o istraživanju, ali bez davanja subvencija
- (b) za ostvarivanje takvih programa dostaviti, besplatno ili uz naplatu, sirovine ili posebne fisibilne materijale kojima raspolaže
- (c) državama članicama, osobama ili poduzećima, besplatno ili uz naplatu, staviti na raspolaganje postrojenja, opremu ili stručnu pomoć
- (d) poticati zainteresirane države članice, osobe ili poduzeća na zajedničko financiranje.

Članak 7.

Vijeće utvrđuje programe Zajednice za istraživanje i izobrazbu odlučujući jednoglasno na prijedlog Komisije koja se savjetuje sa Znanstvenim i tehničkim odborom.

Ti se programi izrađuju za razdoblje od najviše pet godina.

Sredstva potrebna za provođenje tih programa uključuju se svake godine u proračun Zajednice za istraživanja i ulaganja.

Komisija osigurava provođenje tih programa i podnosi Vijeću godišnje izvješće o tome.

Komisija obavješćuje Gospodarski i socijalni odbor o osnovnim odrednicama programa Zajednice za istraživanje i izobrazbu.

Članak 8.

1. Nakon savjetovanja sa Znanstvenim i tehničkim odborom Komisija osniva Zajednički centar za nuklearna istraživanja.

Taj Centar osigurava provođenje istraživačkih programa i ostalih zadaća koje mu je povjerila Komisija.

On također osigurava utvrđivanje jedinstvenog nuklearnog nazivlja i standardnog mjernog sustava.

Centar uspostavlja središnji ured za nuklearna mjerenja.

2. Aktivnosti Centra mogu se zbog zemljopisnih ili funkcionalnih razloga obavljati u zasebnim ustanovama.

Članak 9.

1. Nakon što pribavi mišljenje Gospodarskog i socijalnog odbora Komisija može, u okviru Zajedničkog centra za nuklearna istraživanja, osnovati škole za izobrazbu stručnjaka, posebice u područjima istraživanja rudnih ležišta, proizvodnje nuklearnih materijala visoke čistoće, prerade ozračenih goriva, nuklearnog inženjerstva, zaštite zdravlja te proizvodnje i uporabe radioizotopa.

Komisija utvrđuje pojedinosti takve izobrazbe.

2. Osniva se institucija na sveučilišnoj razini; način njezina djelovanja utvrđuje Vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije.

Članak 10.

Komisija može ugovorom povjeriti provođenje određenih dijelova istraživačkog programa Zajednice državama članicama, osobama ili poduzećima, kao i trećim zemljama, međunarodnim organizacijama ili državljanima trećih zemalja.

Članak 11.

Komisija objavljuje istraživačke programe iz članka 7., 8. i 10. i redovita izvješća o napretku njihove provedbe.

Poglavlje II.

ŠIRENJE PODATAKA

Odjeljak I.

PODACI KOJIMA ZAJEDNICA MOŽE RASPOLAGATI

Članak 12.

Na zahtjev upućen Komisiji države članice, osobe ili poduzeća imaju pravo steći neisključive licencije za patente, privremeno zaštićena patentna prava, korisne modele ili prijave patenata čiji je nositelj Zajednica ako mogu učinkovito iskoristiti izume koji su predmet navedenih prava ili prijava.

Pod istim uvjetima Komisija daje podlicencije za patente, privremeno zaštićena patentna prava, korisne modele ili prijave patenata kada je Zajednica za to ovlaštena na temelju ugovora o licencijama.

Komisija daje takve licencije ili podlicencije prema uvjetima koji su usuglašeni sa stjecateljima licencije te dostavlja sve podatke potrebne za njihovo iskorištavanje. Ti se uvjeti posebice odnose

na odgovarajuću naknadu i, kada je to prikladno, na pravo stjecatelja licencije na davanje podlicencija trećim osobama, kao i na obvezu postupanja s tim podacima kao s poslovnom tajnom.

Ako sporazum o uvjetima iz trećeg stavka nije postignut, stjecatelji licencije mogu uputiti predmet Sudu radi utvrđivanja odgovarajućih uvjeta.

Članak 13.

Komisija dostavlja državama članicama, osobama i poduzećima podatke koje pribavi Zajednica, koji nisu obuhvaćeni odredbama članka 12., bilo da navedeni podaci potječu iz njezina istraživačkog programa, bilo da su dostavljeni Komisiji s ovlaštenjem da ih može slobodno koristiti.

Međutim, Komisija može uvjetovati otkrivanje navedenih podataka time da se s njima postupa kao s povjerljivim podacima i da se ne prenose trećim osobama.

Komisija smije otkriti podatke dobivene podložno ograničenjima u vezi s njihovim korištenjem ili širenjem - kao što su klasificirani podaci - samo ako osigura poštovanje tih ograničenja.

Odjeljak II.

OSTALI PODACI

(a) SPORAZUMNO ŠIRENJE PODATAKA

Članak 14.

Komisija nastoji sporazumno osigurati priopćavanje podataka koji su od koristi Zajednici pri ostvarenju njezinih ciljeva i davanje licencija za patente, privremeno zaštićena patentna prava, korisne modele ili prijave patenata koje obuhvaćaju takve podatke.

Članak 15.

Komisija utvrđuje postupak prema kojem države članice, osobe ili poduzeća mogu uz njezino posredovanje razmjenjivati privremene ili konačne rezultate svojih istraživanja, u mjeri u kojoj Zajednica nije stekla te rezultate na temelju ugovora o istraživanju koje je dodijelila Komisija.

Tim se postupkom mora osigurati povjerljiva narav razmjene. Komisija može prenijeti dostavljene rezultate Zajedničkom centru za nuklearna istraživanja u dokumentacijske svrhe, ali takav prijenos ne uključuje nikakvo pravo uporabe na koje nije pristala stranka koja je dostavila rezultate.

(b) OBAVJEŠĆIVANJE KOMISIJE PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI

Članak 16.

1. Čim je u jednoj državi članici podnesena prijava patenta ili korisnog modela koja se odnosi na specifično nuklearni predmet, ta država od podnositelja prijave traži suglasnost da se o sadržaju prijave odmah obavijesti Komisija.

Ako je podnositelj prijave suglasan, ova se obavijest prosljeđuje u roku od tri mjeseca od dana podnošenja prijave. Ako podnositelj nije suglasan, država članica u istom roku obavješćuje Komisiju o postojanju prijave.

Komisija može zahtijevati od države članice da joj priopći sadržaj prijave o čijem je postojanju obaviještena.

Komisija podnosi takav zahtjev u roku od dva mjeseca od dana obavijesti. Svakim produljenjem tog roka na odgovarajući se način produljuje rok iz šestog podstavka ovog stavka.

Nakon što država članica primi takav zahtjev Komisije, dužna je od podnositelja prijave ponovno zatražiti suglasnost u vezi s obavješćivanjem o sadržaju prijave. Ako je podnositelj prijave suglasan, obavijest se prosljeđuje odmah.

Ako podnositelj nije suglasan, država članica unatoč tome dužna je proslijediti tu obavijest Komisiji u roku od osamnaest mjeseci od dana podnošenja prijave.

2. Države članice obavješćuju Komisiju u roku od osamnaest mjeseci od dana podnošenja o postojanju svake još neobjavljene prijave patenta ili korisnog modela za koji im se na prvi pogled čini da se odnosi na predmet koji, iako nije specifično nuklearne naravi, ipak jest izravno povezan i bitan za razvoj nuklearne energije u Zajednici.

Ako Komisija podnese takav zahtjev, sadržaj prijave priopćuje joj se u roku od dva mjeseca.

3. Kako bi se omogućila objava u što kraćem roku, države članice skraćuju na najmanju moguću mjeru vrijeme potrebno za obradu prijava patenata ili korisnih modela koji se odnose na predmete iz stavaka 1. i 2., u pogledu kojih je Komisija podnijela zahtjev.

4. Komisija postupa s gore navedenim obavijestima kao povjerljivima. One se mogu koristiti samo u dokumentacijske svrhe. Međutim, Komisija može iskorištavati izume o kojima je obaviještena, uz suglasnost podnositelja prijave ili sukladno člancima 17. do 23.

5. Odredbe ovog članka ne primjenjuju se kada sporazum sklopljen s trećom državom ili međunarodnom organizacijom isključuje obavješćivanje.

(c) IZDAVANJE LICENCIJA PUTEM ARBITRAŽE ILI PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI

Članak 17.

1. U nedostatku sporazuma, neisključive se licencije mogu sukladno člancima 18. do 23. izdavati putem arbitraže ili po službenoj dužnosti:

- (a) Zajednici ili zajedničkim poduzećima kojima je navedeno pravo dodijeljeno na temelju članka 48., za patente, privremeno zaštićena patentna prava ili korisne modele koji se odnose na izume izravno povezane s nuklearnim istraživanjima, ako je izdavanje takvih licencija potrebno za nastavak njihovih istraživanja ili nužno za djelovanje njihovih postrojenja.

Ako Komisija podnese takav zahtjev, te licencije uključuju pravo davanja ovlaštenja trećim osobama za iskorištavanje izuma u slučajevima kada one obavljaju radove za Zajednicu ili zajednička poduzeća ili po njihovu nalogu.

- (b) osobama ili poduzećima koji su Komisiji podnijeli zahtjev za davanje licencija, za patente, privremeno zaštićena patentna prava ili korisne modele koji se odnose na izume izravno povezane i nužne za razvoj nuklearne energije u Zajednici, pod uvjetom da su ispunjeni svi sljedeći uvjeti:
- (i) da su prošle barem četiri godine od podnošenja prijave patenta, osim u slučaju izuma koji se odnosi na specifično nuklearni predmet
  - (ii) da na državnom području države članice u kojoj je izum zaštićen u pogledu tog izuma nisu ispunjeni zahtjevi koji proizlaze iz razvoja nuklearne energije, kako taj razvoj shvaća Komisija
  - (iii) da nositelj prava, nakon što je pozvan da ispuni te zahtjeve, bilo sam, bilo putem svojih stjecatelja licencije, nije postupio u skladu s tim pozivom
  - (iv) da osobe ili poduzeća koji podnose zahtjeve za davanje licencija mogu učinkovito ispuniti te zahtjeve iskorištavanjem izuma.

Države članice ne smiju poduzimati, kako bi ispunile navedene zahtjeve, nikakve prisilne mjere predviđene njihovim nacionalnim zakonodavstvom kojima se ograničuje zaštita priznata izumu, osim na prethodni zahtjev Komisije.

2. Neisključiva licencija ne može se izdati na način predviđen u stavku 1. ako nositelj patenta može dokazati postojanje opravdanih razloga, posebice da nije imao dovoljno vremena na raspolaganju.
3. Izdavanje licencije sukladno stavku 1. daje pravo na potpunu naknadu, čiji iznos dogovaraju nositelj patenta, privremeno zaštićenog patentnog prava ili korisnog modela i stjecatelj licencije.
4. Odredbe ovog članka ne utječu na odredbe Pariške konvencije za zaštitu industrijskog vlasništva.

Članak 18.

Osniva se Arbitražni odbor u svrhe predviđene u ovom odjeljku. Vijeće imenuje članove i utvrđuje poslovnik ovog Odbora na prijedlog Suda.

Protiv odluke Arbitražnog odbora stranke mogu u roku od mjesec dana od obavijesti o odluci Sudu podnijeti žalbu koja ima suspenzivni učinak. Sud ograničuje svoje razmatranje na formalnu valjanost odluke i na tumačenje odredaba ovog Ugovora od strane Arbitražnog odbora.

Konačne odluke Arbitražnog odbora imaju snagu pravomoćno presuđene stvari među zainteresiranim strankama. Odluke su izvršive u skladu s člankom 164.

Članak 19.

Ako, u nedostatku sporazuma, Komisija namjerava osigurati izdavanje licencija u jednom od slučajeva predviđenih u članku 17., ona o svojoj namjeri obavješćuje nositelja patenta, privremeno zaštićenog patentnog prava, korisnog modela ili prijave patenta te u spomenutoj obavijesti navodi ime podnositelja zahtjeva i opseg licencije.

Članak 20.

Nositelj može u roku od mjesec dana od primitka obavijesti iz članka 19. predložiti Komisiji i, prema potrebi, podnositelju zahtjeva da sklope posebni sporazum o upućivanju predmeta Arbitražnom odboru.

Ako Komisija ili podnositelj zahtjeva odbiju sklopiti navedeni sporazum, Komisija ne može zahtijevati od države članice ili njezinih nadležnih tijela davanje licencije ili osiguranje njezina izdavanja.

Ako Arbitražni odbor, u slučaju da mu se predmet uputi na temelju posebnog sporazuma, utvrdi da je zahtjev Komisije u skladu s odredbama članka 17., donosi obrazloženu odluku kojom se podnositelju zahtjeva daje licencija i utvrđuju uvjeti licencije i naknada za nju, u mjeri u kojoj stranke nisu postigle sporazum o tim pitanjima.

Članak 21.

Ako nositelj ne predloži upućivanje predmeta Arbitražnom odboru, Komisija može pozvati zainteresiranu državu članicu ili njezina nadležna tijela da izdaju licenciju ili osiguraju njezino izdavanje.

Ako država članica ili njezina nadležna tijela nakon saslušanja nositelja smatraju da nisu ispunjeni uvjeti iz članka 17., obavješćuju Komisiju o odbijanju izdavanja licencije ili osiguranja njezina izdavanja.

Ako odbije izdati licenciju ili osigurati njezino izdavanje, ili ako se u roku od četiri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva ne očituje o izdavanju licencije, Komisija može u roku od dva mjeseca uputiti predmet Sudu.

Nositelj mora biti saslušan u postupku pred Sudom.

Ako se presudom Suda utvrdi da su uvjeti iz članka 17. ispunjeni, zainteresirana država članica ili njezina nadležna tijela dužni su poduzeti mjere koje su potrebne za izvršenje te presude.

Članak 22.

1. Ako se nositelj patenta, privremeno zaštićenog patentnog prava ili korisnog modela i stjecatelj licencije ne dogovore o iznosu naknade, zainteresirane strane mogu sklopiti posebni sporazum o upućivanju predmeta Arbitražnom odboru.

Postupajući na taj način, stranke se odriču prava na pokretanje bilo kojih postupaka osim onih predviđenih u članku 18.

2. Ako stjecatelj licencije odbije sklopiti posebni sporazum, licencija koja mu je dana smatra se ništavom.

Ako nositelj odbije sklopiti posebni sporazum, naknadu predviđenu u ovom članku određuju nadležna državna tijela.

Članak 23.

Nakon isteka godine dana, odluke Arbitražnog odbora ili nadležnih državnih tijela mogu se preispitati u odnosu na uvjete licencije ako postoje nove činjenice koje to opravdavaju.

Takvo preispitivanje u nadležnosti je tijela koje je donijelo odluku.

Odjeljak III.

ODREDBE O ZAŠTITI PODATAKA

Članak 24.

Podaci koje Zajednica stekne provođenjem svojeg istraživačkog programa i čije otkrivanje može naštetiti interesima obrane jedne države članice ili više njih podliježu sustavu zaštite podataka sukladno sljedećim odredbama:

1. Na prijedlog Komisije Vijeće donosi propise o zaštiti podataka kojima se, uzimajući u obzir odredbe ovog članka, utvrđuju različiti stupnjevi tajnosti koji će se primjenjivati i mjere za zaštitu podataka odgovarajuće za svaki stupanj.
2. Ako Komisija smatra da otkrivanje određenih podataka može naštetiti interesima obrane jedne države članice ili više njih, ona na te podatke privremeno primjenjuje onaj stupanj tajnosti koji u tom slučaju zahtijevaju propisi o zaštiti podataka.

Komisija odmah dostavlja navedene podatke državama članicama koje privremeno osiguravaju njihovu zaštitu na isti način.

Države članice obavješćuju Komisiju u roku od tri mjeseca o tome žele li zadržati privremeno primijenjeni stupanj tajnosti, zamijeniti ga drugim stupnjem ili podatke deklasificirati.

Nakon isteka navedenog roka primjenjuje se najviši zahtijevani stupanj tajnosti. Komisija o tome obavješćuje države članice.

Na zahtjev Komisije ili države članice Vijeće može, odlučujući jednoglasno, u svakom trenutku primijeniti drugi stupanj tajnosti ili podatke deklasificirati. Prije poduzimanja bilo kojih mjera na zahtjev države članice Vijeće pribavlja mišljenje Komisije.

3. Odredbe članaka 12. i 13. ne primjenjuju se na podatke za koje vrijedi stupanj tajnosti.

Međutim, pod uvjetom poštovanja odgovarajućih mjera za zaštitu podataka,

(a) podatke iz članaka 12. i 13. Komisija može dostaviti:

(i) zajedničkom poduzeću

- (ii) osobi ili poduzeću koje nije zajedničko poduzeće, putem države članice na čijem državnom području ta osoba ili poduzeće obavlja djelatnost
- (b) podatke iz članka 13. država članica može dostaviti osobi ili poduzeću koje nije zajedničko poduzeće, koji obavljaju djelatnost na državnom području te države, pod uvjetom da je Komisija obaviještena o toj dostavi.

Svaka država članica uz to ima pravo zatražiti od Komisije davanje licencije na temelju članka 12. kako bi se zadovoljile potrebe te države ili osobe ili poduzeća koji obavljaju djelatnost na njezinu državnom području.

Članak 25.

1. Država članica koja obavješćuje o postojanju ili dostavlja sadržaj prijave patenta ili korisnog modela koji se odnose na predmet naveden u članku 16. stavku 1. ili 2., prema potrebi, obraća pozornost da se iz razloga obrane primjenjuje stupanj tajnosti koji je ona odredila, istodobno navodeći njegovo vjerojatno trajanje.

Komisija prosljeđuje ostalim državama članicama sve obavijesti koje je primila u skladu s prethodnim podstavkom. Komisija i države članice poduzimaju one mjere koje, na temelju propisa o zaštiti podataka, odgovaraju stupnju tajnosti koji zahtijeva država podrijetla.

2. Komisija može također proslijediti te obavijesti zajedničkim poduzećima ili, putem države članice, osobi ili poduzeću koje nije zajedničko poduzeće, koje obavlja djelatnost na državnom području te države.

Izumi koji su predmet prijava iz stavka 1. mogu se iskorištavati samo uz suglasnost podnositelja prijave ili sukladno člancima 17. do 23.

Obavijesti i, prema potrebi, iskorištavanje predviđeno u ovom stavku podliježu mjerama koje, na temelju propisa o zaštiti podataka, odgovaraju stupnju tajnosti koji zahtijeva država podrijetla.

Za obavijesti se u svim slučajevima zahtijeva suglasnost države podrijetla. Suglasnost za obavješćivanje i iskorištavanje može se uskratiti samo iz razloga obrane.

3. Na zahtjev Komisije ili države članice Vijeće može odlučujući jednoglasno u svakom trenutku primijeniti drugi stupanj tajnosti ili podatke deklasificirati. Prije poduzimanja bilo kojih mjera na zahtjev države članice Vijeće pribavlja mišljenje Komisije.

Članak 26.

1. Ako su podaci koji su predmet patenata, prijava patenata, privremeno zaštićenih patentnih prava, korisnih modela ili prijava korisnih modela klasificirani sukladno člancima 24. i 25., države koje su podnijele zahtjev za navedenom klasifikacijom podataka ne mogu uskratiti odobrenje da se odgovarajuće prijave podnesu u drugim državama članicama.

Svaka država članica poduzima mjere potrebne za održavanje zaštite tajnosti navedenih prava i prijava sukladno postupku utvrđenom njezinim zakonima i drugim propisima.

2. Prijave koje se odnose na podatke klasificirane sukladno članku 24. ne mogu se podnositi izvan država članica bez njihove jednoglasne suglasnosti. Ako države članice propuste iznijeti svoje stajalište, smatra se da su dale svoju suglasnost nakon isteka šest mjeseci od dana kada je Komisija prosljedila te podatke državama članicama.

Članak 27.

Na naknadu štete koja je podnositelju prijave prouzročena kao posljedica klasifikacije podataka iz razloga obrane primjenjuju se odredbe nacionalnog prava država članica, a štetu je dužna naknaditi država koja je zatražila navedenu klasifikaciju ili koja je ostvarila viši stupanj tajnosti, odnosno

produljenje trajanja klasifikacije podataka ili uzrokovala zabranu podnošenja prijave izvan Zajednice.

Ako je više država članica ostvarilo viši stupanj tajnosti, odnosno produljenje trajanja klasifikacije podataka ili uzrokovalo zabranu podnošenja prijave izvan Zajednice, one solidarno odgovaraju za štetu koja proizlazi iz njihova djelovanja.

Zajednica ne može zahtijevati nikakvu naknadu štete na temelju ovog članka.

Odjeljak IV.

POSEBNE ODREDBE

Članak 28.

Ako se, kao posljedica njihova priopćavanja Komisiji, neobjavljene prijave patenata ili korisnih modela ili patenti ili korisni modeli koji su klasificirani iz razloga obrane nepropisno upotrebljavaju ili za njih doznaju neovlaštene osobe, Zajednica je dužna naknaditi štetu koju je pretrpjela stranka u pitanju.

Ne dovodeći u pitanje svoja prava prema osobi odgovornoj za štetu, Zajednica stječe sva prava koja stranke u pitanju imaju prema trećima, do iznosa u kojem je ona naknadila takvu štetu. To ne utječe na pravo Zajednice da poduzima radnje protiv osobe odgovorne za štetu sukladno općim odredbama koje su na snazi.

Članak 29.

Ako se sporazumom ili ugovorom za razmjenu znanstvenih ili industrijskih podataka u nuklearnom području između države članice, osobe ili poduzeća s jedne strane te treće države, međunarodne

organizacije ili državljanina treće države s druge strane zahtijeva od bilo koje strane potpis države koja djeluje u svojem suverenom svojstvu, takav sporazum ili ugovor sklapa Komisija.

Međutim, Komisija može ovlastiti državu članicu, osobu ili poduzeće da sklopi takve sporazume prema uvjetima koje ona smatra primjerenima, pridržavajući se odredaba članaka 103. i 104.

Poglavlje III.

ZAŠTITA ZDRAVLJA

Članak 30.

U Zajednici se utvrđuju osnovni standardi za zaštitu zdravlja radnika i stanovništva od opasnosti od ionizirajućih zračenja.

Izraz „osnovni standardi“ znači:

- (a) najviše dopuštene doze koje jamče odgovarajuću sigurnost
- (b) najviše dopuštene razine izloženosti i zagađenja
- (c) temeljna načela koja uređuju zdravstveni nadzor radnika.

Članak 31.

Komisija izrađuje osnovne standarde nakon pribavljanja mišljenja skupine osoba koje iz redova znanstvenih stručnjaka u državama članicama, posebice stručnjaka za javno zdravstvo, imenuje

Znanstveni i tehnički odbor. Komisija o tim osnovnim standardima pribavlja mišljenje Gospodarskog i socijalnog odbora.

Vijeće uspostavlja osnovne standarde nakon savjetovanja sa Skupštinom i na prijedlog Komisije koja mu prosljeđuje mišljenja dobivena od navedenih Odbora; Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom.

Članak 32.

Na zahtjev Komisije ili države članice osnovni se standardi mogu izmijeniti ili dopuniti u skladu s postupkom utvrđenim u članku 31.

Komisija ispituje svaki zahtjev koji podnese država članica.

Članak 33.

Svaka država članica utvrđuje odgovarajuće odredbe u zakonima i drugim propisima kako bi osigurala poštovanje uspostavljenih osnovnih standarda i poduzima potrebne mjere u pogledu poučavanja, obrazovanja i stručne izobrazbe.

Komisija daje odgovarajuće preporuke za usklađivanje odredaba koje se primjenjuju u ovom području u državama članicama.

U tu svrhu države članice dostavljaju Komisiji odredbe koje se primjenjuju na dan stupanja ovog Ugovora na snagu i sve kasnije nacрте istovrsnih odredaba.

Sve eventualne preporuke Komisije u odnosu na navedene nacрте odredaba izrađuju se u roku od tri mjeseca od dana dostave nacрта odredaba.

Članak 34.

Svaka država članica na čijem se državnom području trebaju provesti posebno opasni pokusi dužna je poduzeti dodatne zdravstvene i sigurnosne mjere o kojima prethodno treba pribaviti mišljenje Komisije.

Ako učinci takvih pokusa mogu utjecati na državna područja ostalih država članica, potreban je pristanak Komisije.

Članak 35.

Svaka država članica dužna je postaviti uređaje potrebne za obavljanje stalnog praćenja razine radioaktivnosti u zraku, vodi i tlu te za osiguranje poštovanja osnovnih standarda.

Komisija ima pravo pristupa takvim uređajima; ona može provjeriti njihovo djelovanje i učinkovitost.

Članak 36.

Nadležna tijela periodično dostavljaju Komisiji podatke o mjerama praćenja iz članka 35. kako bi ista bila obaviještena o razini radioaktivnosti kojoj je izložena javnost.

Članak 37.

Svaka država članica dostavlja Komisiji opće podatke koji se odnose na svaki plan odlaganja radioaktivnog otpada u bilo kojem obliku na temelju kojeg je moguće utvrditi može li provedba takvog plana uzrokovati radioaktivno zagađenje vode, tla ili zraka druge države članice.

Komisija dostavlja svoje mišljenje u roku od šest mjeseci nakon savjetovanja sa skupinom stručnjaka iz članka 31.

Članak 38.

Komisija daje preporuke državama članicama u pogledu razine radioaktivnosti u zraku, vodi i tlu.

U hitnim slučajevima Komisija donosi direktivu kojom zahtijeva od države članice u pitanju da u roku koji utvrdi Komisija poduzme sve potrebne mjere za sprečavanje povrede osnovnih standarda i osiguranje poštovanja propisa.

Ako ta država ne postupi u skladu s direktivom Komisije u utvrđenom roku, Komisija ili bilo koja zainteresirana država članica može, odstupajući od članaka 141. i 142., uputiti predmet Sudu.

Članak 39.

Odmah nakon osnivanja Zajedničkog centra za nuklearna istraživanja Komisija u okviru njega uspostavlja odjel za dokumentaciju i proučavanje pitanja zaštite zdravlja.

Zadaća je tog odjela osobito prikupljanje dokumentacije i podataka iz članaka 33., 36. i 37. i pomaganje Komisiji prilikom obavljanja zadaća koje su joj dodijeljene ovim poglavljem.

Poglavlje IV.

ULAGANJE

Članak 40.

Radi poticanja aktivnosti osoba i poduzeća te olakšavanja usklađenog razvoja njihovih ulaganja u nuklearno područje Komisija periodično objavljuje ilustrativne programe u kojima se osobito iznose ciljevi proizvodnje nuklearne energije i sve vrste ulaganja potrebnih za njihovo ostvarenje.

Prije objavljivanja tih programa Komisija o njima pribavlja mišljenje Gospodarskog i socijalnog odbora.

Članak 41.

Osobe i poduzeća uključena u industrijske aktivnosti navedene u Prilogu II. ovom Ugovoru dostavljaju Komisiji ulagačke projekte koji se odnose na nova postrojenja, kao i na njihove zamjene ili preinake, a koji ispunjavaju kriterije s obzirom na vrstu i veličinu projekata utvrđene od strane Vijeća na prijedlog Komisije.

Vijeće može promijeniti gore navedeni popis industrijskih aktivnosti, odlučujući kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije koja prethodno pribavlja mišljenje Gospodarskog i socijalnog odbora.

Članak 42.

Projekti iz članka 41. dostavljaju se Komisiji te, radi obavješćivanja, zainteresiranoj državi članici najkasnije tri mjeseca prije sklapanja prvih ugovora s dobavljačima ili tri mjeseca prije početka radova u slučaju da radove treba obaviti poduzeće vlastitim sredstvima.

Vijeće može, odlučujući na prijedlog Komisije, promijeniti taj rok.

Članak 43.

Komisija raspravlja s osobama ili poduzećima o svim aspektima ulagačkih projekata koji se odnose na ciljeve ovog Ugovora.

Komisija priopćava svoja stajališta zainteresiranoj državi članici.

Članak 44.

Uz suglasnost zainteresiranih država članica, osoba i poduzeća Komisija može objaviti svaki ulagački projekt koji joj je dostavljen.

Poglavlje V.

ZAJEDNIČKA PODUZEĆA

Članak 45.

Poduzeća koja su od temeljne važnosti za razvoj nuklearne industrije u Zajednici mogu se osnovati kao zajednička poduzeća u smislu ovog Ugovora sukladno odredbama sljedećih članaka.

Članak 46.

1. Svaki projekt za osnivanje zajedničkog poduzeća, neovisno o tome potječe li od Komisije, države članice ili neke druge strane, podliježe ispitivanju Komisije.

U tu svrhu Komisija pribavlja mišljenja država članica i svakog javnog ili privatnog tijela koje je, prema njezinu mišljenju, može korisno savjetovati.

2. Komisija prosljeđuje Vijeću svaki projekt za osnivanje zajedničkog poduzeća, zajedno sa svojim obrazloženim mišljenjem.

Ako Komisija da pozitivno mišljenje o potrebi za predloženim zajedničkim poduzećem, podnosi Vijeću prijedloge koji se odnose na:

- (a) lokaciju
- (b) statut
- (c) opseg i vremenski raspored financiranja
- (d) moguće sudjelovanje Zajednice u financiranju zajedničkog poduzeća
- (e) moguće sudjelovanje treće države, međunarodne organizacije ili državljanina treće države u financiranju ili upravljanju zajedničkim poduzećem

(f) davanje nekih ili svih povlastica navedenih u Prilogu III. ovom Ugovoru.

Komisija prilaže detaljno izvješće o projektu u cijelosti.

Članak 47.

U slučaju da Komisija uputi predmet Vijeću, ono može zahtijevati od nje dostavljanje dodatnih podataka ili provođenje dodatnih ispitivanja koje Vijeće smatra potrebnima.

Ako Vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom, smatra da bi program koji je Komisija prosljedila s negativnim mišljenjem usprkos tome trebalo provesti, Komisija je dužna podnijeti Vijeću prijedloge i detaljno izvješće iz članka 46.

Ako je mišljenje Komisije pozitivno ili u slučaju iz prethodnog stavka, Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom o svakom prijedlogu Komisije.

Međutim, Vijeće odlučuje jednoglasno u pogledu:

- (a) sudjelovanja Zajednice u financiranju zajedničkog poduzeća
- (b) sudjelovanja treće države, međunarodne organizacije ili državljanina treće države u financiranju ili upravljanju zajedničkim poduzećem.

Članak 48.

Vijeće može, odlučujući jednoglasno na prijedlog Komisije, primijeniti na svako zajedničko poduzeće neke ili sve povlastice navedene u Prilogu III. ovom Ugovoru; svaka država članica sa svoje strane osigurava davanje tih povlastica.

Vijeće može u skladu s istim postupkom odrediti uvjete kojima se uređuje davanje navedenih povlastica.

Članak 49.

Zajednička se poduzeća osnivaju odlukom Vijeća.

Svako zajedničko poduzeće ima pravnu osobnost.

U svakoj državi članici poduzeće ima najširu pravnu i poslovnu sposobnost koju pravnim osobama priznaje nacionalno pravo te države; poduzeće može osobito stjecati ili raspolagati pokretninama i nekretninama te može biti stranka u postupku.

Na svako se zajedničko poduzeće primjenjuju pravila koja se primjenjuju na industrijska ili trgovačka poduzeća, osim ako je u ovom Ugovoru ili u njegovu statutu drukčije određeno; njegovim se statutom može odrediti supsidijarna primjena nacionalnog prava država članica.

Osim u slučajevima kada je ovim Ugovorom nadležnost dodijeljena Sudu, sporovi u koje su uključena zajednička poduzeća rješavaju se pred odgovarajućim nacionalnim sudovima.

Članak 50.

Statuti zajedničkih poduzeća mijenjaju se, prema potrebi, sukladno posebnim odredbama koje su u njima predviđene u tu svrhu.

Međutim, takve izmjene ne mogu stupiti na snagu prije nego što ih odobri Vijeće na prijedlog Komisije u skladu s postupkom utvrđenim u članku 47.

Članak 51.

Komisija je odgovorna za provođenje svih odluka Vijeća koje se odnose na osnivanje zajedničkih poduzeća, sve dok se ne uspostave tijela odgovorna za djelovanje takvih poduzeća.

Poglavlje VI.

OPSKRBA

Članak 52.

1. Opskrba rudama, sirovinama i posebnim fisibilnim materijalima osigurava se u skladu s odredbama ovog poglavlja putem zajedničke politike opskrbe na načelu jednakog pristupa izvorima opskrbe.

2. U tu svrhu i prema uvjetima utvrđenima u ovom poglavlju:

- (a) zabranjuje se svako postupanje kojem je cilj osigurati povlašteni položaj za određene korisnike
- (b) osniva se Agencija; ona ima pravo opcije na rude, sirovine i posebne fisibilne materijale proizvedene na državnim područjima država članica i isključivo pravo sklapanja ugovora koji se odnose na opskrbu rudama, sirovinama i posebnim fisibilnim materijalima koji potječu iz Zajednice ili izvan nje.

Agencija ne smije ni na koji način diskriminirati korisnike na temelju njihova namjeravanog korištenja tražene isporuke, osim ako je takvo korištenje nedopušteno ili se utvrdi da je u suprotnosti s uvjetima koje su za predmetnu pošiljku odredili dobavljači izvan Zajednice.

Odjeljak I.

AGENCIJA

Članak 53.

Agencija je pod nadzorom Komisije koja joj izdaje direktive, ima pravo veta na njezine odluke i imenuje njezina glavnog direktora i zamjenika glavnog direktora.

Svaku radnju, implicitnu ili eksplicitnu, koju poduzme Agencija pri ostvarivanju svojeg prava opcije ili svojeg isključivog prava na sklapanje ugovora o opskrbi, zainteresirane stranke mogu iznijeti pred Komisiju koja o tome odlučuje u roku od mjesec dana.

Članak 54.

Agencija ima pravnu osobnost i financijsku samostalnost.

Vijeće utvrđuje statut Agencije, odlučujući kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije.

Statut se može izmijeniti u skladu s istim postupkom.

Statutom se određuje kapital Agencije i uvjeti pod kojima se on upisuje. Većina kapitala u svakom slučaju pripada Zajednici i državama članicama. Ulozi u kapitalu utvrđuju se zajedničkom suglasnošću država članica.

Pravila za komercijalno upravljanje aktivnostima Agencije utvrđuju se statutom. Statutom se može predvidjeti naplata naknada za transakcije radi pokrivanja operativnih troškova Agencije.

Članak 55.

Države članice dostavljaju ili omogućuju da se Agenciji dostave svi potrebni podaci koji joj omogućuju ostvarivanje njezina prava opcije i njezina isključivog prava za sklapanje ugovora o opskrbi.

Članak 56.

Države članice dužne su osigurati da Agencija slobodno obavlja djelatnosti na njihovim državnim područjima.

One mogu osnovati jedno tijelo ili više njih koja su u odnosima s Agencijom ovlaštena predstavljati proizvođače i korisnike u neeuropskim područjima pod njihovom nadležnošću.

Odjeljak II.

RUDE, SIROVINE I POSEBNI FISIBILNI MATERIJALI KOJI POTJEČU IZ ZAJEDNICE

Članak 57.

1. Pravo opcije Agencije obuhvaća:

- (a) stjecanje prava na korištenje i potrošnju materijala koji su na temelju odredaba poglavlja VIII. u vlasništvu Zajednice
- (b) stjecanje prava vlasništva u svim ostalim slučajevima.

2. Agencija ostvaruje svoje pravo opcije sklapanjem ugovora s proizvođačima ruda, sirovina i posebnih fisibilnih materijala.

Pridržavajući se odredaba članaka 58., 62. i 63. svaki proizvođač dužan je ponuditi Agenciji rude, sirovine i posebne fisibilne materijale koje proizvodi na državnim područjima država članica prije njihova korištenja, prijenosa ili skladištenja.

Članak 58.

Ako proizvođač obavlja nekoliko faza proizvodnje od vađenja rude do uključivo proizvodnje metala, on može Agenciji ponuditi proizvod u bilo kojoj fazi proizvodnje, prema svojem izboru.

Isto se primjenjuje na dva povezana poduzeća ili više njih ako je ta povezanost pravovremeno priopćena Komisiji i s njom raspravljena sukladno postupcima utvrđenim člancima 43. i 44.

Članak 59.

Ako Agencija ne ostvari svoje pravo opcije u odnosu na ukupnu proizvodnju ili na neki njezin dio, proizvođač:

- (a) može, korištenjem vlastitih sredstava ili na temelju ugovora, preraditi ili omogućiti preradu ruda, sirovina ili posebnih fisibilnih materijala, pod uvjetom da ponudi Agenciji proizvod takve prerade
- (b) je ovlašten odlukom Komisije prodati svoju raspoloživu proizvodnju izvan Zajednice, pod uvjetom da ponuđeni uvjeti nisu povoljniji od onih prethodno ponuđenih Agenciji. Međutim, posebni fisibilni materijali mogu se izvoziti samo preko Agencije i u skladu s odredbama članka 62.

Komisija ne može izdati takvo ovlaštenje ako primatelji isporuka ne daju sva jamstva za očuvanje općih interesa Zajednice ili ako su uvjeti navedenih ugovora u suprotnosti s ciljevima ovog Ugovora.

Članak 60.

Potencijalni korisnici periodično obavješćuju Agenciju o potrebama za opskrbom, navodeći količine, fizička i kemijska svojstva, mjesto podrijetla, predviđenu namjenu, datume isporuke i uvjete cijena, koji čine uvjete ugovora o opskrbi koji žele sklopiti.

Slično tome, proizvođači obavješćuju Agenciju o ponudama koje mogu dati, navodeći sve pojedinosti, a posebice trajanje ugovora, koje su potrebne za izradu njihovih proizvodnih programa. Trajanje takvih ugovora ne smije prijeći deset godina, osim uz suglasnost Komisije.

Agencija obavješćuje sve potencijalne korisnike o ponudama i opsegu zahtjeva koje je primila te ih poziva da dostave svoje narudžbe u određenom roku.

Kada Agencija zaprimi sve takve narudžbe, objavljuje uvjete pod kojima ih može ispuniti.

Ako Agencija ne može ispuniti u cijelosti sve primljene narudžbe, ona materijale raspodjeljuje razmjerno među narudžbama koje se odnose na svaku ponudu, pridržavajući se odredaba članka 68. i 69.

Pravilima Agencije, za koje se zahtijeva odobrenje Komisije, utvrđuje se način uravnoteženja ponude i potražnje.

Članak 61.

Agencija je dužna ispuniti sve narudžbe, osim u slučaju spriječenosti zbog pravnih ili materijalnih smetnja.

Prilikom sklapanja ugovora Agencija može, pridržavajući se odredaba članka 52., zahtijevati od korisnika da izvrše odgovarajuća plaćanja unaprijed kao jamstvo ili kako bi olakšali ispunjenje dugoročnih obveza Agencije prema proizvođačima ako su one nužne za izvršenje narudžbe.

Članak 62.

1. Agencija ostvaruje svoje pravo opcije na posebnim fisibilnim materijalima koji su proizvedeni na državnim područjima država članica kako bi:

- (a) zadovoljila potražnju korisnika unutar Zajednice sukladno članku 60.
- (b) sama uskladištila takve materijale ili
- (c) izvozila takve materijale uz odobrenje Komisije koja je dužna pridržavati se odredaba članka 59. točke (b) drugog odlomka.

2. Međutim, iako i dalje podliježu odredbama poglavlja VII., takvi materijali i bilo koji organski otpadi ostaju u posjedu proizvođača, tako da ih on može:

- (a) uskladištiti uz ovlaštenje Agencije
- (b) koristiti u granicama vlastitih potreba ili
- (c) staviti na raspolaganje poduzećima u Zajednici u granicama njihovih potreba, ako su, radi ostvarenja programa pravovremeno dostavljenog Komisiji, ta poduzeća s proizvođačem u izravnoj vezi koja nema ni za cilj niti za posljedicu ograničavanje proizvodnje, tehničkog razvoja ili ulaganja, ili nepropisno stvaranje nejednakosti među korisnicima u Zajednici.

3. Odredbe članka 89. stavka 1. točke (a) primjenjuju se na posebne fisibilne materijale koji se proizvode na državnim područjima država članica i u odnosu na koje Agencija nije ostvarila svoje pravo opcije.

Članak 63.

Rude, sirovine i posebni fisibilni materijali koje su proizvela zajednička poduzeća dodjeljuju se korisnicima sukladno pravilima utvrđenima statutima ili sporazumima tih poduzeća.

Odjeljak III.

Članak 64.

Agencija, prema potrebi djelujući u okviru sporazuma sklopljenih između Zajednice i treće države ili međunarodne organizacije, podložno iznimkama predviđenima u ovom Ugovoru, ima isključivo pravo sklapati sporazume ili ugovore čiji je glavni cilj opskrba rudama, sirovinama ili posebnim fisibilnim materijalima koji potječu izvan Zajednice.

Članak 65.

Članak 60. primjenjuje se na zahtjeve korisnika i ugovore između korisnika i Agencije koji se odnose na opskrbu rudama, sirovinama ili posebnim fisibilnim materijalima koji potječu izvan Zajednice.

Međutim, Agencija može odrediti zemljopisno podrijetlo materijala uz uvjet da su pri tome korisniku osigurani uvjeti koji su barem jednako povoljni kao i oni navedeni u narudžbi.

Članak 66.

Ako na zahtjev zainteresiranih korisnika Komisija utvrdi da Agencija ne može u razumnom roku isporučiti sve naručene materijale ili dio njih, ili da ona to može učiniti samo uz pretjerano visoke cijene, korisnici imaju pravo neposredno sklapati ugovore koji se odnose na materijale koji potječu izvan Zajednice, uz uvjet da takvi ugovori u bitnim točkama udovoljavaju zahtjevima navedenima u njihovim narudžbama.

To se pravo priznaje na razdoblje od godinu dana; može se produljiti ako se nastavi stanje koje je opravdalo njegovo priznavanje.

Korisnici koji iskoriste pravo predviđeno u ovom članku dužni su obavijestiti Komisiju o neposrednim ugovorima koje namjeravaju sklopiti. Komisija se može u roku od mjesec dana suprotstaviti sklapanju takvih ugovora ako su u suprotnosti s ciljevima ovog Ugovora.

Odjeljak IV.

CIJENE

Članak 67.

Osim u slučaju iznimaka predviđenih u ovom Ugovoru, cijene se utvrđuju kao rezultat uravnoteženja ponude i potražnje u skladu s člankom 60.; nacionalni propisi država članica ne smiju biti u suprotnosti s tim odredbama.

Članak 68.

Zabranjuju se načini određivanja cijena kojima je cilj osigurati povlašteni položaj određenih korisnika kršenjem načela jednakog pristupa utvrđenog odredbama ovog poglavlja.

Ako Agencija utvrdi da se primjenjuje takva praksa, o tome izvještava Komisiju.

Ako smatra da je navedeni nalaz utemeljen, Komisija može odrediti cijene spornih ponuda na razini primjerenog načela jednakog pristupa.

Članak 69.

Vijeće može odrediti cijene odlučujući jednoglasno na prijedlog Komisije.

Ako Agencija na temelju članka 60. utvrdi uvjete pod kojima se mogu ispuniti narudžbe, ona može predložiti ujednačavanje cijena korisnicima koji su dali narudžbe.

Odjeljak V.

ODREDBE O POLITICI OPSKRBE

Članak 70.

Komisija može, u granicama utvrđenima proračunom Zajednice i prema uvjetima koje sama određuje, pružiti financijsku pomoć programima geoloških istraživanja na državnim područjima država članica.

Komisija može dati preporuke državama članicama radi razvoja istraživanja i iskorištavanja rudnih ležišta.

Države članice jednom godišnje podnose Komisiji izvješće o razvoju istraživanja rudnih ležišta i proizvodnje, o vjerojatnim zalihama i o ulaganjima u rudarstvo koja su provedena ili se planiraju provesti na njihovim državnim područjima. Izvješća se dostavljaju Vijeću, zajedno s mišljenjem Komisije, u kojem se posebice navodi koje su mjere poduzele države članice prema preporukama koje su im dane sukladno prethodnom stavku.

Ako Vijeće, nakon što mu je Komisija uputila predmet, kvalificiranom većinom utvrdi da su aktivnosti istraživanja rudnih ležišta i širenje rudarskih aktivnosti i dalje izrazito nedostatni, iako proizvodne mogućnosti izgledaju gospodarski opravdane na dugoročnoj osnovi, smatra se da se zainteresirana država članica, sve dok ne ispravi takvo stanje, za sebe i za svoje državljane odrekla prava na jednak pristup ostalim izvorima opskrbe unutar Zajednice.

Članak 71.

Komisija daje državama članicama sve odgovarajuće preporuke o poreznim ili rudarskim propisima.

Članak 72.

Agencija može, iz materijala dostupnih unutar ili izvan Zajednice, stvoriti komercijalne zalihe kako bi olakšala opskrbu ili redovite isporuke Zajednice.

Komisija može, prema potrebi, odlučiti stvoriti zalihe za slučaj nužde. Način financiranja tih zaliha odobrava Vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije.

Odjeljak VI.

POSEBNE ODREDBE

Članak 73.

Ako sporazum ili ugovor između države članice, osobe ili poduzeća s jedne strane, i treće države, međunarodne organizacije ili državljanina treće države s druge strane, predviđa, između ostalog, isporuku proizvoda koji su u nadležnosti Agencije, za sklapanje ili produljenje tog sporazuma ili ugovora, u mjeri u kojoj se tiče isporuke proizvoda, zahtijeva se prethodna suglasnost Komisije.

Članak 74.

Komisija može izuzeti od primjene odredaba ovog poglavlja prijenos, uvoz ili izvoz malih količina ruda, sirovina ili posebnih fisibilnih materijala koji se uobičajeno koriste u istraživanju.

Agenciju se mora obavijestiti o svakom prijenosu, izvozu ili uvozu koji su izvršeni na temelju ove odredbe.

Članak 75.

Odredbe ovog poglavlja ne primjenjuju se na obveze koje se odnose na obradu, preradu ili oblikovanje ruda, sirovina ili posebnih fisibilnih materijala i koje su preuzete od strane:

- (a) više osoba ili poduzeća, ako se materijali nakon obrade, prerade ili oblikovanja trebaju vratiti osobi ili poduzeću od kojih potječu
- (b) osobe ili poduzeća s jedne strane i međunarodne organizacije ili državljanina treće države s druge strane, ako se materijali obrađuju, prerađuju ili oblikuju izvan Zajednice i zatim vraćaju osobi ili poduzeću od kojih potječu ili
- (c) osobe ili poduzeća s jedne strane i međunarodne organizacije ili državljanina treće države s druge strane, ako se materijali obrađuju, prerađuju ili oblikuju unutar Zajednice i zatim vraćaju organizaciji ili državljaninu od kojih potječu ili nekom drugom primatelju kojeg je odredila ta organizacija ili državljanin, a koji se također nalazi izvan Zajednice.

Međutim, zainteresirane osobe i poduzeća dužna su obavijestiti Agenciju o postojanju takvih obveza i, odmah nakon potpisivanja ugovora, o količinama materijala uključenih u promet. Komisija može spriječiti preuzimanje obveza iz prvog stavka točke (b) ako smatra da se prerada ili oblikovanje ne mogu izvesti učinkovito i sigurno te bez gubitka materijala na štetu Zajednice.

Materijali na koje se odnose takve obveze podliježu na državnim područjima država članica mjerama nadzora utvrđenima u poglavlju VII. Međutim, odredbe poglavlja VIII. ne primjenjuju se na posebne fisibilne materijale koji su predmet obveza iz prvog stavka točke (c).

Članak 76.

Na inicijativu države članice ili Komisije, posebice ako zbog nepredvidljivih okolnosti nastane opća nestašica, Vijeće može, odlučujući jednoglasno na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja sa Skupštinom, izmijeniti odredbe ovog poglavlja. Komisija ispituje svaki zahtjev koji podnese država članica.

Nakon isteka sedam godina od stupanja ovog Ugovora na snagu Vijeće može u cijelosti potvrditi ove odredbe. Ako ih ne potvrdi, nove odredbe koje se odnose na predmet ovog poglavlja usvajaju se sukladno postupku utvrđenim u prethodnom stavku.

Poglavlje VII.

NADZOR SIGURNOSTI

Članak 77.

U skladu s odredbama ovog poglavlja Komisija se mora uvjeriti da se na državnim područjima država članica:

- (a) rude, sirovine i posebni fisibilni materijali ne koriste u druge svrhe osim u one koje su korisnici odredili
- (b) poštuju odredbe vezane uz opskrbu i sve posebne obveze koje se tiču nadzora, a koje je Zajednica preuzela na temelju sporazuma sklopljenog s trećom državom ili međunarodnom organizacijom.

Članak 78.

Svaka osoba koja uspostavlja ili upravlja postrojenjem za proizvodnju, odvajanje ili drugo korištenje sirovina ili posebnih fisibilnih materijala ili za preradu ozračenog nuklearnog goriva mora dati izjavu Komisiji o osnovnim tehničkim svojstvima postrojenja u mjeri u kojoj je znanje o tim svojstvima potrebno za postizanje ciljeva određenih u članku 77.

Komisija mora odobriti korištenje postupaka za kemijsku preradu ozračenih materijala u mjeri potrebnoj za postizanje ciljeva određenih u članku 77.

Članak 79.

Komisija zahtijeva vođenje i predočenje operativne evidencije koja omogućuje vođenje knjigovodstva u vezi s korištenim ili proizvedenim rudama, sirovinama i posebnim fisibilnim materijalima. Jednako vrijedi i za prijevoz sirovina i posebnih fisibilnih materijala.

Oni koji podliježu takvim obvezama obavješćuju tijela zainteresirane države članice o svim obavijestima upućenima Komisiji sukladno članku 78. i prvom stavku ovog članka.

Narav i opseg obveza iz prvog stavka ovog članka određuju se uredbom Komisije koju odobrava Vijeće.

Članak 80.

Komisija može zatražiti da se bilo koji višak posebnih fisibilnih materijala koji je recikliran ili dobiven kao nusproizvod i koji se stvarno ne koristi ili nije spreman za korištenje pohrani pri Agenciji ili u drugim skladištima koje Komisija nadzire ili može nadzirati.

Posebni fisibilni materijali pohranjeni na takav način moraju se zainteresiranima na njihov zahtjev odmah vratiti.

Članak 81.

Komisija može uputiti inspektore na državna područja država članica. Prije nego što uputi inspektora na njegov prvi zadatak na državnom području države članice Komisija se savjetuje sa zainteresiranom državom članicom; navedeno savjetovanje vrijedi za sve buduće zadatke tog inspektora.

U mjeri potrebnoj za provedbu nadzora nad rudama, sirovinama i posebnim fisibilnim materijalima i za osiguranje poštovanja odredaba članka 77., uz predočenje isprave kojom se dokazuje njihova ovlast, inspektori sve vrijeme imaju pristup svim mjestima i podacima te svim osobama koje se na temelju svojeg zanimanja bave materijalima, opremom i postrojenjima koji podliježu nadzoru predviđenim u ovom poglavlju. Na zahtjev zainteresirane države inspektore koje je imenovala Komisija prate predstavnici vlasti te države; međutim, pri tome se inspektore ne smije usporavati ili na drugi način ometati u obnašanju njihovih dužnosti.

U slučaju protivljenja provedbi inspekcije, Komisija podnosi prijedlog predsjedniku Suda za izdavanjem naloga kako bi se osigurala prisilna provedba inspekcije. Predsjednik Suda donosi odluku u roku od tri dana.

Ako postoji opasnost od odgode, Komisija može sama izdati pisani nalog u obliku odluke kako bi se provela inspekcija. Taj se nalog mora bez odgode podnijeti predsjedniku Suda radi naknadnog odobrenja.

Nakon izdavanja naloga ili odluke, vlasti zainteresirane države osiguravaju da inspektori imaju pristup mjestima navedenima u nalogu ili odluci.

Članak 82.

Inspektore zapošljava Komisija.

Oni su odgovorni za pribavljanje i provjeravanje evidencije iz članka 79. Oni izvješćuju Komisiju o svim povredama.

Komisija može donijeti direktivu kojom poziva državu članicu u pitanju da, u roku koji odredi Komisija, poduzme sve mjere potrebne za prestanak takvih povreda; ona o tome obavješćuje Vijeće.

Ako država članica ne postupi sukladno direktivi Komisije u ostavljenom roku, Komisija ili svaka zainteresirana država članica mogu, odstupajući od članka 141. i 142., izravno uputiti predmet Sudu.

Članak 83.

1. U slučaju da osobe ili poduzeća povrijede obveze koje su im nametnute ovim poglavljem, Komisija im može izreći sankcije.

Prema težini te su sankcije sljedeće:

- (a) opomena
- (b) oduzimanje posebnih pogodnosti kao što je financijska ili tehnička pomoć
- (c) stavljanje poduzeća, na razdoblje od najviše četiri mjeseca, pod upravu osobe ili odbora koje zajedničkom suglasnošću imenuju Komisija i država u čijoj je nadležnosti poduzeće
- (d) potpuno ili djelomično oduzimanje sirovina ili posebnih fisibilnih materijala.

2. Odluke koje Komisija donese u provedbi stavka 1. i kojima se zahtijeva predaja materijala izvršive su. One se mogu izvršiti na državnim područjima država članica sukladno članku 164.

Odstupajući od članka 157., žalbe podnesene Sudu protiv odluka Komisije kojima se nameću sankcije predviđene u stavku 1. imaju suspenzivni učinak. Međutim, na prijedlog Komisije ili bilo koje zainteresirane države članice Sud može naložiti da se odluka izvrši bez odgađanja.

Zaštita povrijeđenih interesa mora biti zajamčena odgovarajućim pravnim postupkom.

3. Komisija može davati preporuke državama članicama u pogledu odredaba zakona ili drugih propisa namijenjenih osiguranju poštovanja obveza koje proizlaze iz ovog poglavlja na njihovim državnim područjima.

4. Države članice moraju osigurati izvršenje sankcija i, prema potrebi, otklanjanje povreda od strane onih koji su ih počinili.

Članak 84.

Pri provedbi nadzora nije dopuštena diskriminacija na temelju namjene korištenja ruda, sirovina i posebnih fisibilnih materijala.

Područje i način nadzora i ovlasti tijela odgovornih za nadzor ograničeni su na ostvarenje ciljeva određenih u ovom poglavlju.

Nadzor se ne može proširiti na materijale namijenjene u svrhe obrane koji su u tijeku posebne obrade u spomenute svrhe ili koji se, nakon te obrade, postavljaju ili skladište u vojnom objektu sukladno operativnom planu.

Članak 85.

Ako nove okolnosti tako zahtijevaju, Vijeće može na zahtjev države članice ili Komisije, odlučujući jednoglasno na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja sa Skupštinom, prilagoditi postupke za provedbu nadzora utvrđene u ovom poglavlju. Komisija ispituje svaki takav zahtjev koji podnese država članica.

Poglavlje VIII.

VLASNIŠTVO NAD IMOVINOM

Članak 86.

Posebni fisibilni materijali vlasništvo su Zajednice.

Pravo vlasništva Zajednice obuhvaća sve posebne fisibilne materijale koje proizvodi ili uvozi država članica, osoba ili poduzeće te koji podliježu nadzoru sigurnosti predviđenom u poglavlju VII.

Članak 87.

Države članice, osobe ili poduzeća imaju neograničeno pravo korištenja i potrošnje posebnih fisibilnih materijala koji su na propisan način došli u njihov posjed, podložno obvezama koje su im nametnute ovim Ugovorom, posebice onima koje se odnose na nadzor sigurnosti, pravo opcije koje je dodijeljeno Agenciji te na zaštitu zdravlja.

Članak 88.

Agencija u ime Zajednice vodi poseban račun koji se naziva „Financijski račun za posebne fisibilne materijale“.

Članak 89.

1. U financijskom računu za posebne fisibilne materijale:
  - (a) vrijednost posebnih fisibilnih materijala ostavljenih u posjedu ili stavljenih na raspolaganje državi članici, osobi ili poduzeću knjiži se u korist Zajednice i na teret te države članice, osobe ili poduzeća
  - (b) vrijednost posebnih fisibilnih materijala koje proizvede ili uveze država članica, osoba ili poduzeće i koji postanu vlasništvo Zajednice knjiži se na teret Zajednice i u korist te države članice, osobe ili poduzeća. Slično se knjiženje provodi kada država članica, osoba ili poduzeće vrati Zajednici posebne fisibilne materijale koji su toj državi, osobi ili poduzeću prethodno ostavljeni u posjedu ili stavljeni na raspolaganje.
2. Promjene u vrijednosti koje utječu na količine posebnih fisibilnih materijala izražavaju se za računovodstvene potrebe tako da za Zajednicu ne nastane ni gubitak niti dobitak. Rizici idu na teret ili u korist imatelja.
3. Salda koja proizlaze iz gore navedenih transakcija dospijevaju na zahtjev vjerovnika odmah na naplatu.
4. U slučaju kada Agencija obavlja transakcije za svoj račun, ona se za potrebe ovog poglavlja smatra poduzećem.

Članak 90.

Ako nove okolnosti tako zahtijevaju, Vijeće može, na zahtjev države članice ili Komisije, odlučujući jednoglasno na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja sa Skupštinom, prilagoditi odredbe ovog poglavlja koje se odnose na pravo vlasništva Zajednice. Komisija ispituje svaki zahtjev koji podnese država članica.

Članak 91.

Uređenje vlasništva koje se primjenjuje na sve predmete, materijale i imovinu koja nije predmet prava vlasništva Zajednice na temelju ovog poglavlja utvrđuje se pravom svake države članice.

Poglavlje IX.

ZAJEDNIČKO NUKLEARNO TRŽIŠTE

Članak 92.

Odredbe ovog poglavlja primjenjuju se na robu i proizvode navedene na popisima iz Priloga IV. ovom Ugovoru.

Na zahtjev Komisije ili države članice Vijeće može, odlučujući na prijedlog Komisije, izmijeniti navedene popise.

Članak 93.

Godinu dana nakon stupanja ovog Ugovora na snagu države članice među sobom ukidaju sve uvozne i izvozne carine ili davanja s istovrsnim učinkom, kao i sva količinska ograničenja na uvoz i izvoz u pogledu:

- (a) proizvoda navedenih na popisima A¹ i A²
- (b) proizvoda navedenih na popisu B ako podliježu zajedničkoj carinskoj tarifi i ako je uz njih priložena potvrda koju izdaje Komisija kojom se potvrđuje da su namijenjeni za uporabu u nuklearne svrhe.

Međutim, neeuropska područja pod nadležnošću države članice mogu nastaviti s naplatom uvoznih i izvoznih carina ili davanja s istovrsnim učinkom ako su isključivo fiskalne naravi. Stope navedenih carina i davanja te sustav kojim se one uređuju ne smiju dovesti do diskriminacije između te države i ostalih država članica.

Članak 94.

Države članice uspostavljaju zajedničku carinsku tarifu sukladno sljedećim odredbama:

- (a) za proizvode navedene na Popisu A¹ zajednička carinska tarifa utvrđuje se na razini najniže tarife koja je bila na snazi u bilo kojoj državi članici 1. siječnja 1957.
- (b) za proizvode navedene na Popisu A² Komisija poduzima sve odgovarajuće mjere radi osiguranja početka pregovora o tim proizvodima među državama članicama u roku od tri mjeseca od stupanja ovog Ugovora na snagu. Ako se za neke od tih proizvoda ne postigne sporazum u roku od jedne godine od stupanja ovog Ugovora na snagu, Vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije, utvrđuje primjenjive carinske stope zajedničke carinske tarife
- (c) zajednička carinska tarifa za proizvode navedene na popisima A¹ i A² primjenjuje se nakon isteka prve godine od stupanja ovog Ugovora na snagu.

Članak 95.

Vijeće može na prijedlog Komisije jednoglasno odlučiti o ranijoj primjeni carinskih stopa zajedničke carinske tarife za proizvode na Popisu B ako bi takva mjera mogla pridonijeti razvoju nuklearne energije u Zajednici.

Članak 96.

Države članice ukidaju sva ograničenja temeljena na državljanstvu koja utječu na pravo državljana bilo koje države članice na pristup zapošljavanju kvalificiranih radnika u području nuklearne energije, podložno ograničenjima koja proizlaze iz osnovnih zahtjeva javnog poretka, javne sigurnosti i javnog zdravlja.

Nakon savjetovanja sa Skupštinom Vijeće može, odlučujući kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije koja prethodno traži mišljenje Gospodarskog i socijalnog odbora, donijeti direktive radi primjene ovog članka.

Članak 97.

Nikakva se ograničenja temeljena na državljanstvu, odnosno državnoj pripadnosti ne smiju primjenjivati na fizičke ili pravne osobe, javne ili privatne, u nadležnosti države članice, ako one žele sudjelovati u izgradnji nuklearnih postrojenja znanstvenog ili industrijskog karaktera u Zajednici.

Članak 98.

Države članice poduzimaju sve mjere potrebne za olakšavanje sklapanja ugovora o osiguranju kojima se pokrivaju nuklearni rizici.

U roku od dvije godine od stupanja ovog Ugovora na snagu Vijeće, nakon savjetovanja sa Skupštinom, odlučujući kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije, koja prethodno traži mišljenje Gospodarskog i socijalnog odbora, donosi direktive radi primjene ovog članka.

Članak 99.

Komisija može dati bilo koje preporuke radi olakšavanja kretanja kapitala koji je namijenjen financiranju industrijskih aktivnosti navedenih u Prilogu II. ovom Ugovoru.

Članak 100.

Svaka država članica obvezuje se odobriti, u valuti države članice u kojoj boravi vjerovnik ili korisnik, plaćanja vezana uz kretanje robe, usluga ili kapitala, kao i prijenose kapitala i prihoda, u mjeri u kojoj je kretanje robe, usluga, kapitala i osoba među državama članicama liberalizirano sukladno ovom Ugovoru.

Poglavlje X.

VANJSKI ODNOSI

Članak 101.

Zajednica može, u okviru svoje nadležnosti, preuzimati obveze sklapanjem sporazuma ili ugovora s trećom državom, međunarodnom organizacijom ili državljaninom treće države.

O spomenutim sporazumima ili ugovorima pregovara Komisija u skladu s direktivama Vijeća; njih sklapa Komisija, uz odobrenje Vijeća koje odlučuje kvalificiranom većinom.

Međutim, Komisija sama pregovara i sklapa sporazume ili ugovore čija provedba ne zahtijeva djelovanje Vijeća i koji se mogu izvršiti u granicama odgovarajućeg proračuna; Komisija je dužna o tome obavješćivati Vijeće.

Članak 102.

Sporazumi ili ugovori sklopljeni s trećom državom, međunarodnom organizacijom ili državljaninom treće države kojih su, uz Zajednicu, stranke jedna država članica ili više njih, ne

mogu stupiti na snagu dok sve zainteresirane države članice ne obavijeste Komisiju o tome da su ti sporazumi ili ugovori postali primjenjivi u skladu s odredbama njihovih nacionalnih prava.

Članak 103.

Države članice dužne su obavješćivati Komisiju o nacrtima sporazuma ili ugovora s trećom državom, međunarodnom organizacijom ili državljaninom treće države u mjeri u kojoj se navedeni sporazumi ili ugovori odnose na područje primjene ovog Ugovora.

Ako nacrt sporazuma ili ugovora sadržava klauzule koje ometaju primjenu ovog Ugovora, Komisija priopćava svoje primjedbe zainteresiranoj državi u roku od mjesec dana od primitka takve obavijesti.

Država ne može sklopiti predloženi sporazum ili ugovor sve dok ne udovolji primjedbama Komisije ili ne postupi sukladno odluci Suda koji na prijedlog te države u hitnom postupku odlučuje o usklađenosti predloženih klauzula s odredbama ovog Ugovora. Prijedlog se može podnijeti Sudu u svakom trenutku nakon što država primi primjedbe Komisije.

Članak 104.

Osobe ili poduzeća koji sklapaju ili produljuju sporazume ili ugovore s trećom državom, međunarodnom organizacijom ili državljaninom treće države nakon stupanja ovog Ugovora na snagu ne mogu se pozivati na te sporazume ili ugovore kako bi izbjegli obveze nametnute ovim Ugovorom.

Svaka država članica poduzima mjere koje smatra potrebnima kako bi dostavila Komisiji na njezin zahtjev sve podatke vezane uz sporazume ili ugovore koje je, nakon stupanja na snagu ovog

Ugovora, u području njegove primjene, sklopila osoba ili poduzeće s trećom državom, međunarodnom organizacijom ili državljaninom treće države. Komisija može zatražiti dostavu takvih podataka samo radi provjere sadržavaju li takvi sporazumi ili ugovori klauzule koje ometaju primjenu ovog Ugovora.

Na prijedlog Komisije Sud donosi odluku o usklađenosti navedenih sporazuma ili ugovora s odredbama ovog Ugovora.

Članak 105.

Ne može se pozivati na odredbe ovog Ugovora kako bi se spriječila provedba sporazuma ili ugovora koje su država članica, osoba ili poduzeće sklopili s trećom državom, međunarodnom organizacijom ili državljaninom treće države prije stupanja ovog Ugovora na snagu ako su navedeni ugovori ili sporazumi bili dostavljeni Komisiji najkasnije trideset dana od stupanja ovog Ugovora na snagu.

Međutim, na sporazume ili ugovore koje su osoba ili poduzeće sklopili s trećom državom, međunarodnom organizacijom ili državljaninom treće države između potpisivanja i stupanja ovog Ugovora na snagu ne može se pozivati kao na razlog za neprovođenje ovog Ugovora, ako je prema mišljenju Suda, koji donosi odluku na prijedlog Komisije, jedan od odlučujućih razloga bilo koje od ugovornih stranaka prilikom sklapanja ugovora ili sporazuma bila namjera da se izbjegnu odredbe ovog Ugovora.

Članak 106.

Države članice koje su, prije stupanja ovog Ugovora na snagu, sklopile sporazume s trećim državama kojima se predviđa suradnja u području nuklearne energije, dužne su zajedno s Komisijom provesti potrebne pregovore s tim trećim državama kako bi se osiguralo da Zajednica, koliko je moguće, preuzme prava i obveze koje proizlaze iz tih sporazuma.

Za svaki novi sporazum koji proizlazi iz tih pregovora potrebna je suglasnost jedne ili više država članica potpisnica gore navedenih sporazuma i odobrenje Vijeća koje odlučuje kvalificiranom većinom.

Glava treća

ODREDBE O INSTITUCIJAMA

Poglavlje I.

INSTITUCIJE ZAJEDNICE

Odjeljak I.

SKUPŠTINA

Članak 107.

Skupština, koja se sastoji od predstavnika naroda država okupljenih u Zajednici, izvršava savjetodavne i nadzorne ovlasti koje su joj dodijeljene ovim Ugovorom.

Članak 108.

1. Skupština se sastoji od delegata koje imenuju parlamenti država članica iz redova svojih članova, u skladu s postupkom koji određuje svaka pojedina država članica.
2. Broj navedenih delegata jest sljedeći:

Belgija	14
Njemačka	36
Francuska	36
Italija	36
Luksemburg	6
Nizozemska	14

3. Skupština izrađuje prijedloge za neposredne opće izbore prema jedinstvenom postupku u svim državama članicama.

Vijeće odlučujući jednoglasno utvrđuje odgovarajuće odredbe te preporučuje državama članicama da ih usvoje u skladu sa svojim ustavnim odredbama.

Članak 109.

Skupština održava godišnje zasjedanje. Sastaje se trećeg utorka u listopadu, bez potrebe za sazivanjem.

Skupština se može na zahtjev većine svojih članova, ili na zahtjev Vijeća ili Komisije, sastati na izvanrednom zasjedanju.

Članak 110.

Skupština iz redova svojih članova bira svojeg predsjednika i svoje predsjedništvo.

Članovi Komisije mogu prisustvovati svim sjednicama i na vlastiti zahtjev govore u ime Komisije.

Na pitanja koja joj postavi Skupština ili njezini članovi Komisija odgovara usmeno ili u pisanom obliku.

Vijeće govori pred Skupštinom u skladu s uvjetima koje sâmo utvrdi svojim poslovníkom.

Članak 111.

Osim ako je ovim Ugovorom drukčije predviđeno, Skupština odlučuje apsolutnom većinom danih glasova.

Kvorum se utvrđuje poslovníkom.

Članak 112.

Skupština donosi svoj poslovník odlukom većine svojih članova.

Zapisnici sa sjednica Skupštine objavljuju se na način utvrđen poslovníkom.

Članak 113.

Skupština o općem godišnjem izvješću koje joj podnosi Komisija raspravlja na javnoj sjednici.

Članak 114.

Ako se Skupštini u vezi s aktivnostima Komisije podnese prijedlog za izglasavanje nepovjerenja Komisiji, ona o tome prijedlogu ne može glasovati prije nego što proteknu tri dana od podnošenja prijedloga, i to samo javnim glasovanjem.

Ako se prijedlog za izglasavanje nepovjerenja prihvati dvotrećinskom većinom danih glasova, koja predstavlja većinu članova Skupštine, članovi Komisije moraju kolektivno podnijeti ostavku. Oni nastavljaju obavljati tekuće poslove dok ih se ne zamijeni sukladno članku 127.

Odjeljak II.

VIJEĆE

Članak 115.

Vijeće izvršava svoje dužnosti i ovlasti za donošenje odluka u skladu s odredbama ovog Ugovora.

Vijeće poduzima sve mjere u okviru svojih ovlasti u svrhu usklađivanja djelovanja država članica i Zajednice.

Članak 116.

Vijeće je sastavljeno od predstavnika država članica. Svaka vlada delegira po jednog svojeg člana.

Članovi Vijeća naizmjenice obnašaju dužnost predsjednika, za razdoblje od šest mjeseci, prema abecednom redu država članica.

Članak 117.

Vijeće se sastaje kada ga sazove njegov predsjednik na vlastitu inicijativu ili na inicijativu jednog od njegovih članova ili Komisije.

Članak 118.

1. Osim ako je u ovom Ugovoru drukčije predviđeno, Vijeće odlučuje većinom svojih članova.
2. Kada je za donošenje akata Vijeća potrebna kvalificirana većina, glasovi njegovih članova ponderiraju se na sljedeći način:

Belgija	2
Njemačka	4
Francuska	4
Italija	4
Luksemburg	1
Nizozemska	2

Za donošenje akata Vijeća potrebno je najmanje:

- dvanaest glasova za ako se, na temelju ovog Ugovora, donose na prijedlog Komisije
- dvanaest glasova za, koje su dala najmanje četiri člana, u ostalim slučajevima.

3. Suzdržani glasovi nazočnih ili zastupanih članova ne sprečavaju donošenje akata Vijeća za koje je potrebna jednoglasnost.

Članak 119.

Ako na temelju ovog Ugovora Vijeće odlučuje na prijedlog Komisije, za donošenje akta kojim se mijenja taj prijedlog potrebna je jednoglasnost.

Sve dok Vijeće ne donese odluku, Komisija može promijeniti svoj prvobitni prijedlog, osobito ako se o njemu savjetovala sa Skupštinom.

Članak 120.

Pri glasovanju svaki član Vijeća može također djelovati u ime najviše još jednog člana.

Članak 121.

Vijeće donosi svoj poslovnik.

Poslovnikom se može predvidjeti osnivanje odbora koji se sastoji od predstavnika država članica. Vijeće određuje zadaću i ovlasti tog odbora.

Članak 122.

Vijeće može zatražiti od Komisije da izradi sve studije koje Vijeće smatra poželjnima za postizanje zajedničkih ciljeva te da mu dostavi sve odgovarajuće prijedloge.

Članak 123.

Odlučujući kvalificiranom većinom, Vijeće utvrđuje plaće, naknade i mirovine predsjednika i članova Komisije te predsjednika, sudaca, nezavisnih odvjetnika i tajnika Suda. Vijeće kvalificiranom većinom utvrđuje i svaku isplatu koja se daje umjesto primitka od rada.

Odjeljak III.

KOMISIJA

Članak 124.

Radi osiguranja razvoja nuklearne energije unutar Zajednice Komisija:

- osigurava primjenu odredaba ovog Ugovora i mjera koje na temelju ovog Ugovora provode institucije
- oblikuje preporuke ili daje mišljenja u područjima obuhvaćenima ovim Ugovorom, ako Ugovor to izrijeком predviđa ili ako to Komisija smatra nužnim
- je ovlaštena, na način predviđen u ovom Ugovoru, samostalno odlučivati i sudjelovati u oblikovanju mjera koje poduzimaju Vijeće i Skupština
- izvršava ovlasti koje joj je Vijeće dodijelilo radi provedbe pravila koja ono utvrdi.

Članak 125.

Svake godine, najkasnije mjesec dana prije početka zasjedanja Skupštine, Komisija objavljuje opće izvješće o aktivnostima Zajednice.

Članak 126.

1. Komisija se sastoji od pet članova, od kojih je svaki različita državljanstva, koji se biraju na temelju njihove opće sposobnosti, uzimajući u obzir posebnu svrhu ovog Ugovora, i čija je neovisnost neupitna.

Vijeće može, odlučujući jednoglasno, promijeniti broj članova Komisije.

Članovi Komisije mogu biti samo državljani država članica.

2. U općem interesu Zajednice članovi Komisije potpuno su neovisni u obnašanju svojih dužnosti.

U obnašanju tih dužnosti oni ne smiju tražiti ni primati naputke od bilo koje vlade ili bilo kojeg drugog tijela. Moraju se suzdržavati od svakog djelovanja koje je nespojivo s njihovim dužnostima.

Svaka država članica obvezuje se da će poštovati to načelo i da neće pokušati utjecati na članove Komisije u obavljanju njihovih zadaća.

Za trajanja svojeg mandata članovi Komisije ne smiju se baviti ni jednim drugim zanimanjem, ni plaćenim, ni neplaćenim. Pri preuzimanju dužnosti svečano prisežu da će za trajanja i nakon isteka mandata poštovati obveze koje iz njega proizlaze, a osobito svoju dužnost časnog i suzdržanog ponašanja u pogledu prihvaćanja određenih imenovanja ili povlastica nakon što prestanu obnašati tu dužnost. U slučaju povrede tih obveza Sud može u postupku pokrenutom od strane Vijeća ili Komisije odlučiti da se dotični član, ovisno o okolnostima, ili razriješi dužnosti u skladu s odredbama članka 129., ili da mu se oduzme pravo na mirovinu ili druge zamjenske povlastice.

Članak 127.

Članove Komisije zajedničkom suglasnošću imenuju vlade država članica.

Njihov mandat traje četiri godine. Mandat se može obnoviti.

Članak 128.

Osim redovitom zamjenom ili smrću, dužnosti člana Komisije prestaju i njegovom ostavkom ili razrješenjem dužnosti.

Slobodno mjesto koje tako nastaje popunjava se do kraja mandata tog člana. Vijeće može jednoglasno odlučiti da to slobodno mjesto nije potrebno popunjavati.

Osim u slučaju razrješenja dužnosti predviđenog u članku 129., članovi Komisije ostaju na dužnosti sve dok ne budu zamijenjeni.

Članak 129.

Ako neki član Komisije više ne ispunjava uvjete koji su potrebni za obnašanje njegovih dužnosti ili ako je počinio tešku povredu dužnosti, Sud ga na prijedlog Vijeća ili Komisije može razriješiti dužnosti.

U tom slučaju Vijeće može odlučujući jednoglasno privremeno suspendirati člana s dužnosti te se pobrinuti za njegovu zamjenu do odluke Suda.

Na prijedlog Vijeća ili Komisije Sud može privremeno suspendirati člana s dužnosti.

Članak 130.

Predsjednik i potpredsjednik Komisije imenuju se iz redova njezinih članova na razdoblje od dvije godine u skladu s postupkom utvrđenim za imenovanje članova Komisije. Njihov se mandat može obnoviti.

Osim u slučaju zamjene Komisije u cijelosti, takva imenovanja provode se nakon savjetovanja s Komisijom.

U slučaju ostavke, razrješenja dužnosti ili smrti predsjednik i potpredsjednik bit će do kraja njihova mandata zamijenjeni u skladu s odredbama prvog stavka.

Članak 131.

Vijeće i Komisija međusobno se savjetuju i zajedničkom suglasnošću određuju metode suradnje.

Komisija donosi svoj poslovnik kako bi osigurala da ona i njezini odjeli djeluju u skladu s odredbama ovog Ugovora. Komisija osigurava objavljivanje tog poslovnika.

Članak 132.

Komisija odlučuje većinom članova čiji je broj predviđen u članku 126.

Sjednica Komisije smatra se valjanom samo ako je na njoj nazočan broj članova utvrđen njezinim poslovníkom.

Članak 133.

Vijeće se može, odlučujući jednoglasno, suglasiti da vlada države članice pri Komisiji akreditira kvalificiranog predstavnika za održavanje stalne veze.

Članak 134.

1. Pri Komisiji osniva se Znanstveni i tehnički odbor koji ima savjetodavni status.

S Odborom se mora savjetovati u slučajevima predviđenima ovim Ugovorom. S Odborom se može savjetovati u svim slučajevima u kojima Komisija to smatra prikladnim.

2. Odbor se sastoji od dvadeset članova koje imenuje Vijeće nakon savjetovanja s Komisijom.

Članovi Vijeća imenuju se u njihovu osobnom svojstvu na pet godina. Njihov se mandat može obnoviti. Oni nisu vezani nikakvim obvezujućim naputcima.

Znanstveni i tehnički odbor svake godine iz redova svojih članova bira predsjednika i predsjedništvo.

Članak 135.

Komisija može provesti sva savjetovanja i ustanoviti sve studijske odbore potrebne za izvršenje svojih zadaća.

Odjeljak IV.

SUD

Članak 136.

Sud osigurava poštovanje prava pri tumačenju i primjeni ovog Ugovora.

Članak 137.

Sud se sastoji od sedam sudaca.

Sud zasjeda u punom sastavu. Međutim, Sud može osnovati sudska vijeća od po tri ili pet sudaca radi provođenja određenih pripremnih radnji ili odlučivanja o određenim vrstama predmeta, sukladno u tu svrhu utvrđenim pravilima.

Kad god Sud sudi u predmetima koje je pred njega uputila država članica ili jedna od institucija Zajednice ili kada treba odlučivati o prethodnim pitanjima koja su mu podnesena sukladno članku 150., on zasjeda u punom sastavu.

Na zahtjev Suda Vijeće može odlučujući jednoglasno povećati broj sudaca i učiniti potrebne prilagodbe drugog i trećeg stavka ovog članka, kao i članka 139. drugog stavka.

Članak 138.

Sudu pomažu dva nezavisna odvjetnika.

Dužnost je nezavisnog odvjetnika, djelujući posve nepristrano i neovisno, javno iznositi obrazložene prijedloge odluka u predmetima koji su upućeni Sudu kako bi Sudu pomogao u obavljanju njegove zadaće utvrđene u članku 136.

Na zahtjev Suda Vijeće može odlučujući jednoglasno povećati broj nezavisnih odvjetnika i učiniti potrebne prilagodbe članka 139. trećeg stavka.

Članak 139.

Suci i nezavisni odvjetnici biraju se iz redova osoba čija je neovisnost neupitna i koje ispunjavaju uvjete koji se u njihovim zemljama zahtijevaju za obnašanje najviših sudačkih dužnosti, ili koji su priznati pravni stručnjaci; imenuju ih vlade država članica zajedničkom suglasnošću na razdoblje od šest godina.

Svake tri godine provodi se djelomična zamjena sudaca. Naizmjenice se zamjenjuju tri i četiri suca. Tri suca čija dužnost istječe na kraju prvog razdoblja od tri godine biraju se ždrijebom.

Svake tri godine provodi se djelomična zamjena nezavisnih odvjetnika. Nezavisni odvjetnik čija dužnost istječe na kraju prvog razdoblja od tri godine bira se ždrijebom.

Suci i nezavisni odvjetnici kojima je istekla dužnost mogu ponovno biti imenovani.

Predsjednika Suda biraju suci iz vlastitih redova na razdoblje od tri godine. On može biti ponovno izabran.

Članak 140.

Sud imenuje svojeg tajnika i utvrđuje pravila kojima se uređuje njegov položaj.

Članak 141.

Ako smatra da neka država članica nije ispunila neku obvezu na temelju ovog Ugovora, Komisija o tom predmetu, nakon što je dotičnoj državi dala priliku da se očituje, daje obrazloženo mišljenje.

Ako dotična država ne postupi u skladu s mišljenjem u roku koji odredi Komisija, Komisija taj predmet može uputiti Sudu.

Članak 142.

Država članica koja smatra da neka druga država članica nije ispunila neku obvezu na temelju ovog Ugovora može predmet uputiti Sudu.

Prije nego što neka država članica pokrene postupak protiv druge države članice zbog navodne povrede obveze na temelju ovog Ugovora, mora predmet uputiti Komisiji.

Nakon što je svakoj od zainteresiranih država pružena prilika da iznese svoje navode i da se izjasni o navodima druge stranke, u usmenom i pisanom obliku, Komisija daje obrazloženo mišljenje.

Ako Komisija u roku od tri mjeseca od dana kada joj je predmet dostavljen ne da mišljenje, izostanak takvog mišljenja nije zapreka za upućivanje predmeta Sudu.

Članak 143.

Ako Sud ustanovi da država članica nije ispunila neku obvezu na temelju ovog Ugovora, ta je država dužna poduzeti potrebne mjere kako bi postupila sukladno presudi Suda.

Članak 144.

Sud ima punu nadležnost nad:

- (a) postupcima pokrenutim na temelju članka 12. radi utvrđivanja odgovarajućih uvjeta pod kojima Komisija daje licencije ili podlicencije

- (b) postupcima pokrenutim od strane osoba ili poduzeća protiv sankcija koje im je nametnula Komisija na temelju članka 83.

Članak 145.

Ako Komisija smatra da je osoba ili poduzeće izvršilo povredu ovog Ugovora na koju se ne primjenjuju odredbe članka 83., ona poziva državu članicu koja je nadležna za tu osobu ili poduzeće da osigura izricanje sankcije za povredu sukladno njezinu nacionalnom pravu.

Ako dotična država ne postupi po takvom pozivu u roku koji odredi Komisija, Komisija može pokrenuti postupak pred Sudom radi utvrđivanja povrede za koju se tereti ta osoba ili poduzeće.

Članak 146.

Sud ispituje zakonitost akata Vijeća i Komisije, osim preporuka i mišljenja. U tu svrhu Sud je nadležan u postupcima koje pokreću država članica, Vijeće ili Komisija zbog nenadležnosti, bitne povrede postupka, povrede ovog Ugovora ili bilo kojeg pravnog pravila koje se odnosi na njegovu primjenu ili zbog zlorabe ovlasti.

Svaka fizička ili pravna osoba može, pod istim uvjetima, pokrenuti postupak protiv odluke koja joj je upućena ili protiv odluke koja je se, iako donesena u obliku uredbe ili odluke upućene drugoj osobi, neposredno i osobno tiče.

Postupak predviđen u ovom članku mora se pokrenuti u roku od dva mjeseca, ovisno o slučaju, od objavljivanja akta ili obavješćivanja tužitelja o njoj ili, ako takva objava ili obavijest izostanu, od dana kada je tužitelj saznao za akt.

Članak 147.

Ako je tužba osnovana, Sud proglašava predmetni akt ništavim.

Međutim, ako je riječ o uredbi, Sud, ako to smatra potrebnim, navodi koji se učinci uredbe koju je proglasio ništavom moraju smatrati konačnima.

Članak 148.

Ako Vijeće ili Komisija propuste djelovati i time povrijede ovaj Ugovor, države članice i ostale institucije Zajednice mogu pred Sudom pokrenuti postupak radi utvrđivanja povrede.

Pokretanje postupka dopušteno je samo ako je dotična institucija prethodno bila pozvana da djeluje. Ako u roku od dva mjeseca od takvog poziva dotična institucija ne zauzme stajalište, postupak se može pokrenuti u daljnjem roku od dva mjeseca.

Pod pretpostavkama utvrđenima u prethodnim stavcima svaka fizička ili pravna osoba može podnijeti Sudu pritužbu zato što joj je institucija Zajednice propustila uputiti bilo koji akt, osim preporuke ili mišljenja.

Članak 149.

Institucija čiji je akt proglašen ništavim, ili čije je propuštanje djelovanja proglašeno protivnim ovom Ugovoru, dužna je poduzeti potrebne mjere kako bi postupila sukladno presudi Suda.

Ova obveza ne utječe ni na koju obvezu koja bi mogla proizaći iz primjene članka 188. drugog stavka.

Članak 150.

Sud je nadležan odlučivati o prethodnim pitanjima koja se tiču:

- (a) tumačenja ovog Ugovora
- (b) valjanosti i tumačenja akata institucija Zajednice

- (c) tumačenja statuta tijela osnovanih aktom Vijeća, osim ako je tim statutima drukčije predviđeno.

Ako se takvo pitanje pojavi pred bilo kojim sudom države članice, taj sud može, ako smatra da je odluka o tom pitanju potrebna da bi mogao donijeti presudu, zatražiti od Suda da o tome odluči.

Ako se takvo pitanje pojavi u predmetu koji je u tijeku pred sudom neke države članice, protiv čijih odluka prema nacionalnom pravu nema pravnog lijeka, taj je sud dužan uputiti to pitanje Sudu.

Članak 151.

Sud je nadležan u sporovima koji se odnose na naknadu štete predviđenu u članku 188. drugom stavku.

Članak 152.

Sud je nadležan u svim sporovima između Zajednice i njezinih službenika u granicama i prema uvjetima utvrđenima u Pravilniku o osoblju ili Uvjetima zaposlenja.

Članak 153.

Sud je nadležan donositi presude na temelju svake arbitražne klauzule sadržane u ugovoru sklopljenom od strane Zajednice ili u njezino ime, bez obzira na to radi li se o javnopravnom ili privatnopravnom ugovoru.

Članak 154.

Sud je nadležan u svakom sporu među državama članicama koji se odnosi na predmet ovog Ugovora ako mu je spor podnesen na temelju posebnog sporazuma među strankama.

Članak 155.

Sporovi u kojima je Zajednica jedna od stranaka nisu na osnovi toga izuzeti iz nadležnosti sudova država članica, osim kada je nadležnost dodijeljena Sudu ovim Ugovorom.

Članak 156.

Neovisno o isteku roka utvrđenog u članku 146. trećem stavku, svaka stranka može u postupku koji se odnosi na uredbu Vijeća ili Komisije navesti razloge predviđene u članku 146. prvom stavku kako bi se pred Sudom pozvala na neprimjenjivost te uredbe.

Članak 157.

Osim ako je u ovom Ugovoru drukčije predviđeno, pokretanje postupka pred Sudom nema suspenzivni učinak. Međutim, ako smatra da to okolnosti zahtijevaju, Sud može narediti suspenziju primjene osporavanog akta.

Članak 158.

Sud može u svim predmetima koji se pred njim vode odrediti sve potrebne privremene mjere.

Članak 159.

Presude Suda izvršive su prema uvjetima utvrđenima u članku 164.

Članak 160.

Statut Suda utvrđen je u posebnom Protokolu.

Sud donosi svoj poslovnik, za koji je potrebno jednoglasno odobrenje Vijeća.

Poglavlje II.

ODREDBE ZAJEDNIČKE ZA VIŠE INSTITUCIJA

Članak 161.

Radi izvršavanja svojih zadaća, u skladu s odredbama ovog Ugovora, Vijeće i Komisija donose uredbe, direktive i odluke te daju preporuke ili mišljenja.

Uredba ima opću primjenu. Obvezujuća je u cijelosti i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Direktiva je obvezujuća, u pogledu rezultata koji je potrebno postići, za svaku državu članicu kojoj je upućena, a odabir oblika i metoda postizanja tog rezultata prepušten je nacionalnim tijelima.

Odluka je u cijelosti obvezujuća za one kojima je upućena.

Preporuke i mišljenja nemaju obvezujuću snagu.

Članak 162.

U uredbama, direktivama i odlukama Vijeća i Komisije navode se razlozi na kojima se temelje te se upućuje na sve prijedloge ili mišljenja koje je, sukladno ovom Ugovoru, bilo potrebno pribaviti.

Članak 163.

Uredbe se objavljuju u Službenom listu Zajednice. Stupaju na snagu na dan koji je u njima određen ili, ako taj dan nije određen, dvadesetog dana od njihove objave.

Direktive i odluke priopćuju se onima kojima su upućene, a proizvode učinke od tog priopćenja.

Članak 164.

Izvršenje je uređeno pravilima građanskog postupka koja su na snazi u državi na čijem se državnom području ono provodi. Državno tijelo, koje vlada svake države članice odredi u tu svrhu i o tome obavijesti Komisiju, Sud i Arbitražni odbor osnovan na temelju članka 18., prilaže odluci potvrdu o izvršivosti, pri čemu se ne zahtijeva nikakva druga formalnost osim provjere vjerodostojnosti odluke.

Kada se na traženje zainteresirane stranke ove formalnosti ispune, ta stranka može pristupiti izvršenju u skladu s nacionalnim pravom upućujući predmet neposredno nadležnom tijelu.

Izvršenje se može suspendirati samo odlukom Suda. Međutim, ispitivanje pravilnosti u postupku izvršenja u nadležnosti je sudova dotične države.

Poglavlje III.

GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

Članak 165.

Ovime se osniva Gospodarski i socijalni odbor. On ima savjetodavni status.

Odbor se sastoji od predstavnika različitih skupina gospodarske i socijalne djelatnosti.

Članak 166.

Broj je članova Gospodarskog i socijalnog odbora kako slijedi:

Belgija	12
Njemačka	24
Francuska	24
Italija	24
Luksemburg	5
Nizozemska	12

Članove Odbora na razdoblje od četiri godine odlučujući jednoglasno imenuje Vijeće. Njihov se mandat može obnoviti.

Članovi Odbora imenuju se u osobnom svojstvu i nisu vezani nikakvim obvezujućim napucima.

Članak 167.

1. Radi imenovanja članova Odbora svaka država članica dostavlja Vijeću popis koji sadrži dvostruko više kandidata od broja mjesta dodijeljenih njezinim državljanima.

Pri određivanju sastava Odbora uzima se u obzir potreba osiguravanja odgovarajuće zastupljenosti različitih skupina gospodarske i socijalne djelatnosti.

2. Vijeće se savjetuje s Komisijom. Ono može pribaviti mišljenje europskih organizacija koje predstavljaju različite gospodarske i socijalne sektore, a kojih se tiču aktivnosti Zajednice.

Članak 168.

Odbor iz redova svojih članova bira svojeg predsjednika i predsjedništvo na razdoblje od dvije godine.

Odbor donosi svoj poslovnik te ga podnosi Vijeću na odobrenje koje mora biti jednoglasno.

Odbor saziva predsjednik na zahtjev Vijeća ili Komisije.

Članak 169.

Odbor se može podijeliti na specijalizirane odjele.

Ti specijalizirani odjeli djeluju u okviru općih nadležnosti Odbora. S njima se ne može savjetovati neovisno o Odboru.

Unutar Odbora mogu se osnivati i pododbori za pripremu nacrtu mišljenja o određenim pitanjima ili iz određenih područja, koji se podnose Odboru na razmatranje.

Poslovníkom se određuju načini sastavljanja i nadležnost specijaliziranih odjela i pododboru.

Članak 170.

Vijeće ili Komisija moraju se savjetovati s Odborom kada je to predviđeno ovim Ugovorom. Te institucije mogu se savjetovati s Odborom u svim slučajevima kada to smatraju primjerenim.

Ako to smatraju nužnim, Vijeće ili Komisija određuju Odboru rok za davanje mišljenja koji ne može biti kraći od deset dana od dana kada predsjednik primi obavijest o tome. Izostanak mišljenja nakon isteka tog roka ne sprečava daljnje djelovanje.

Mišljenje Odbora i mišljenje specijaliziranog odjela dostavljaju se Vijeću i Komisiji zajedno sa zapisnikom o njihovu raspravljanju.

FINANCIJSKE ODREDBE

Članak 171.

1. Procjene svih prihoda i rashoda Zajednice, osim onih Agencije i zajedničkih poduzeća, izrađuju se za svaku financijsku godinu te se navedeni prihodi i rashodi prikazuju ili u operativnom proračunu ili u proračunu za istraživanja i ulaganja.

Prihodi i rashodi prikazani u svakom proračunu moraju biti uravnoteženi.

2. Za prihode i rashode Agencije, koja posluje u skladu s komercijalnim načelima, predviđen je poseban račun.

Način procjenjivanja, izvršenja i nadzora spomenutih prihoda i rashoda, uzimajući u obzir statut Agencije, utvrđuje se financijskim uredbama donesenim sukladno članku 183.

3. Procjene prihoda i rashoda zajedno s poslovnim računima i bilancama stanja zajedničkih poduzeća za svaku financijsku godinu dostavljaju se Komisiji, Vijeću i Skupštini, sukladno statutima tih poduzeća.

Članak 172.

1. Prihodi operativnog proračuna, neovisno o drugim tekućim prihodima, obuhvaćaju financijske doprinose država članica prema sljedećem ključu za raspodjelu:

Belgija	7,9
Njemačka	28
Francuska	28

Italija	28
Luksemburg	0,2
Nizozemska	7,9

2. Prihodi proračuna za istraživanja i ulaganja, neovisno o bilo kojim drugim izvorima, obuhvaćaju financijske doprinose država članica prema sljedećem ključu za raspodjelu:

Belgija	9,9
Njemačka	30
Francuska	30
Italija	23
Luksemburg	0,2
Nizozemska	6,9

3. Vijeće može odlučujući jednoglasno promijeniti ključeve za raspodjelu doprinosa.

4. Zajmovi za financiranje istraživanja ili ulaganja podižu se prema uvjetima koje određuje Vijeće na način predviđen u članku 177. stavku 5.

Zajednica se može zaduživati na tržištu kapitala države članice u skladu s odredbama koje se primjenjuju na domaća izdanja ili, u nedostatku navedenih odredaba u državi članici, nakon što su se dotična država članica i Komisija međusobno savjetovale i postigle sporazum o predloženom zajmu.

Nadležna tijela dotične države članice mogu odbiti dati suglasnost samo ako postoji opasnost od ozbiljnih poremećaja na tržištu kapitala te države.

Članak 173.

Financijske doprinose država članica predviđene člankom 172. mogu zamijeniti u cijelosti ili djelomično primici od nameta koje Zajednica naplaćuje u državama članicama.

U tu svrhu Komisija podnosi Vijeću prijedloge o procjeni navedenih nameta, načinu utvrđivanja njihove stope i postupku njihove naplate.

Nakon savjetovanja sa Skupštinom o tim prijedlozima Vijeće može, odlučujući jednoglasno, utvrditi odgovarajuće odredbe koje preporučuje državama članicama da ih one usvoje u skladu sa svojim ustavnim odredbama.

Članak 174.

1. Izdaci prikazani u operativnom proračunu obuhvaćaju posebice:
  - (a) administrativne izdatke
  - (b) izdatke koji se odnose na nadzor sigurnosti te na zaštitu zdravlja.

2. Izdaci prikazani u proračunu za istraživanja i ulaganja obuhvaćaju posebice:
  - (a) izdatke koji se odnose na provedbu istraživačkog programa Zajednice
  - (b) svaki udio u kapitalu Agencije i u njezinim izdacima za ulaganja
  - (c) izdatke koji se odnose na opremu ustanova za izobrazbu
  - (d) svako sudjelovanje u zajedničkim poduzećima ili određenim zajedničkim poslovima.

Članak 175.

Izdaci prikazani u operativnom proračunu odobravaju se za jednu financijsku godinu, osim ako je drukčije predviđeno uredbama donesenima na temelju članka 183.

Sukladno uvjetima koji se utvrđuju na temelju članka 183., sva odobrena proračunska sredstva, osim onih koja se odnose na izdatke za osoblje, koja nisu utrošena do kraja financijske godine, mogu se prenijeti samo u sljedeću financijsku godinu.

Odobrena proračunska sredstva za pokriće izdataka raspoređuju se po različitim skupinama u kojima se stavke izdataka grupiraju prema vrsti ili namjeni te se dalje dijele, u mjeri u kojoj je to potrebno, sukladno uredbama donesenima na temelju članka 183.

Izdaci Skupštine, Vijeća, Komisije i Suda iskazuju se u odvojenim dijelovima proračuna, ne dovodeći u pitanje posebna rješenja za određene zajedničke stavke izdataka.

Članak 176.

1. Podložno ograničenjima koja proizlaze iz programa ili odluka o izdacima koji na temelju ovog Ugovora zahtijevaju jednoglasno odobrenje Vijeća, dodijeljena sredstva za izdatke za istraživanja i ulaganja obuhvaćaju:

- (a) odobrena sredstva za preuzete obveze, za pokrivanje niza stavaka koje predstavljaju posebnu jedinicu i čine smislenu cjelinu
- (b) odobrena sredstva za plaćanja koja predstavljaju najveći iznos plativ svake godine za obveze preuzete na temelju točke (a).

2. Raspored rokova dospijea za preuzete obveze i plaćanja prilaže se odgovarajućem nacrtu proračuna koji je predložila Komisija.

3. Odobrena proračunska sredstva za istraživanja i ulaganja raspoređuju se po različitim skupinama u kojima se stavke izdataka grupiraju prema vrsti ili namjeni te se dalje dijele, u mjeri u kojoj je to potrebno, sukladno uredbama donesenima na temelju članka 183.

4. Neiskorištena odobrena sredstva za plaćanja prenose se u sljedeću financijsku godinu odlukom Komisije, osim ako Vijeće odluči drukčije.

Članak 177.

1. Financijska godina traje od 1. siječnja do 31. prosinca.
2. Svaka institucija Zajednice izrađuje procjenu svojih administrativnih izdataka. Komisija objedinjuje te procjene u prednacrtu operativnog proračuna. Prednacrtu prilaže mišljenje koje može sadržavati različite procjene. Komisija također priprema prednacrt proračuna za istraživanja i ulaganja.

Komisija Vijeću podnosi prednacrt proračuna najkasnije do 30. rujna u godini koja prethodi godini izvršenja tih proračuna.

Kada namjerava odstupiti od prednacrt proračuna, Vijeće se savjetuje s Komisijom i, prema potrebi, s ostalim zainteresiranim institucijama.

3. Vijeće utvrđuje nacrt proračuna odlučujući kvalificiranom većinom i dostavlja ih Skupštini.

Nacrti proračuna podnose se Skupštini najkasnije do 31. listopada u godini koja prethodi godini izvršenja tih proračuna.

Skupština ima pravo predložiti Vijeću izmjene nacrt proračuna.

4. Ako Skupština u roku od mjesec dana od kada su joj podneseni nacrti proračuna da svoje odobrenje ili Vijeću ne dostavi svoje mišljenje, smatra se da su nacrti proračuna konačno usvojeni.

Ako u tom roku Skupština predloži izmjene, tako izmijenjeni nacrti proračuna dostavljaju se Vijeću. O njima Vijeće raspravlja s Komisijom i, prema potrebi, s ostalim zainteresiranim institucijama te konačno usvaja proračune odlučujući kvalificiranom većinom, podložno ograničenjima koja proizlaze iz programa ili odluka o izdacima koji na temelju ovog Ugovora zahtijevaju jednoglasno odobrenje Vijeća.

5. Za usvajanje proračuna za istraživanja i ulaganja glasovi članova Vijeća ponderiraju se na sljedeći način:

Belgija 9

Njemačka	30
Francuska	30
Italija	23
Luksemburg	1
Nizozemska	7

Za donošenje akata potrebno je najmanje 67 glasova za.

Članak 178.

Ako na početku financijske godine operativni proračun još nije izglasan, iznos ne veći od jedne dvanaestine odobrenih proračunskih sredstava za prethodnu financijsku godinu može se utrošiti svaki mjesec za bilo koju skupinu ili podskupinu proračuna u skladu s odredbama uredaba donesenih na temelju članka 183.; međutim, Komisiji mjesečno ne smiju biti stavljena na raspolaganje sredstva koja prelaze jednu dvanaestinu onih predviđenih u nacrtu proračuna koji je u pripremi.

Ako na početku financijske godine proračun za istraživanja i ulaganja još nije izglasan, iznos ne veći od jedne dvanaestine odobrenih sredstava koji odgovara godišnjim procjenama prikazanima u rasporedu rokova dospijeca za plaćanja koja se odnose na već odobrena sredstva za preuzete obveze može se utrošiti svaki mjesec za bilo koju skupinu ili podskupinu proračuna u skladu s odredbama uredaba donesenih na temelju članka 183.

Vijeće može, odlučujući kvalificiranom većinom, odobriti izdatke veće od jedne dvanaestine, pod uvjetom da se poštuju ostali uvjeti utvrđeni u prvom i drugom stavku, podložno ograničenjima koja proizlaze iz programa ili odluka o izdacima koji, na temelju ovog Ugovora, zahtijevaju jednoglasno odobrenje Vijeća.

Države članice plaćaju svakog mjeseca, na privremenoj osnovi i u skladu s ključem za raspodjelu utvrđenim za prethodnu financijsku godinu, iznose potrebne radi osiguranja primjene ovog članka.

Članak 179.

Komisija izvršava proračune, u skladu s odredbama uredbama donesenih na temelju članka 183., na vlastitu odgovornost i u granicama odobrenih proračunskih sredstava.

Uredbama se utvrđuju detaljna pravila za svaku instituciju u vezi s njezinom ulogom u izvršavanju vlastitih izdataka.

U okviru proračuna Komisija može, podložno ograničenjima i uvjetima utvrđenima u uredbama donesenima na temelju članka 183., prenijeti odobrena proračunska sredstva iz jedne skupine u drugu ili iz jedne podskupine u drugu.

Članak 180.

Računovodstvene evidencije svih prihoda i rashoda prikazanih u svakom proračunu ispituje Revizorski odbor koji se sastoji od revizora čija je neovisnost neupitna, a od kojih je jedan predsjednik. Vijeće odlučujući jednoglasno određuje broj revizora. Revizore i predsjednika Revizorskog odbora odlučujući jednoglasno imenuje Vijeće na razdoblje od pet godina. Vijeće određuje njihovu naknadu odlučujući kvalificiranom većinom.

Svrha revizije, koja se provodi na temelju evidencija i, prema potrebi, na licu mjesta, jest da se utvrdi zakonitost i pravilnost prihoda i rashoda te je li financijsko upravljanje bilo dobro. Nakon zaključenja svake financijske godine Revizorski odbor sastavlja izvješće koje usvaja većinom svojih članova.

Komisija svake godine podnosi Vijeću i Skupštini izvješća za prethodnu financijsku godinu koja se odnose na izvršavanje svakog proračuna, zajedno s izvješćem Revizorskog odbora. Komisija im također upućuje financijski izvještaj koji prikazuje imovinu i obveze Zajednice.

Odlučujući kvalificiranom većinom, Vijeće daje razrješnicu Komisiji u odnosu na izvršavanje svakog proračuna. Svoju odluku dostavlja Skupštini.

Članak 181.

Proračuni i račun predviđeni u članku 171. stavcima 1. i 2. izrađuju se u obračunskoj jedinici utvrđenoj u skladu s odredbama financijskih uredaba donesenih na temelju članka 183.

Financijske doprinose predviđene u članku 172. države članice stavljaju na raspolaganje Zajednici u svojim nacionalnim valutama.

Neupotrijebljena sredstva iz tih doprinosa deponiraju se na račune riznica država članica ili tijela koje one odrede. Dok su deponirana, takva sredstva zadržavaju vrijednost koja odgovara paritetu na dan deponiranja, u odnosu na obračunsku jedinicu iz prvog stavka.

Neupotrijebljena sredstva mogu se ulagati prema uvjetima koje dogovore Komisija i zainteresirana država članica.

Članak 182.

1. Komisija može, pod uvjetom da o tome obavijesti nadležna tijela zainteresiranih država članica, svoja sredstva koja su u valuti jedne od država članica promijeniti u valutu druge države članice, u mjeri u kojoj je to potrebno kako bi se ta sredstva mogla iskoristiti u svrhe koje ulaze u područje primjene ovog Ugovora. Komisija u najvećoj mogućoj mjeri izbjegava ovakve konverzije ako raspolaže gotovinom ili likvidnim sredstvima u valutama koje su joj potrebne.

2. Komisija sa svakom državom članicom komunicira putem tijela koje odredi dotična država. Za obavljanje financijskih poslova Komisija se koristi uslugama emisijske banke dotične države članice ili druge financijske institucije koju odobri ta država.

3. U pogledu izdataka koje Zajednica mora izvršiti u valutama trećih zemalja Komisija prije konačnog usvajanja proračuna dostavlja Vijeću program u kojem su prikazani predviđeni prihodi i izdaci u različitim valutama.

Vijeće odobrava taj program odlučujući kvalificiranom većinom. On se može izmijeniti u tijeku financijske godine u skladu s istim postupkom.

4. Države članice osiguravaju Komisiji valute trećih zemalja koje su potrebne za izdatke prikazane u programu predviđenom u stavku 3. prema ključu za raspodjelu utvrđenom u članku 172. Iznosi koje je Komisija prikupila u valutama trećih zemalja prenose se državama članicama prema istom ključu za raspodjelu.
5. Komisija može slobodno raspolagati bilo kojim iznosima u valutama trećih zemalja koji potječu od zajmova koje je ona podigla u tim zemljama.
6. Vijeće može, odlučujući jednoglasno na prijedlog Komisije, primijeniti na Agenciju i na zajednička poduzeća, u cijelosti ili djelomično, odredbe o zamjeni valuta predviđene u prethodnim stavicama i, ako je potrebno, prilagoditi te odredbe zahtjevima njihova poslovanja.

Članak 183.

Odlučujući jednoglasno na prijedlog Komisije, Vijeće:

- (a) donosi financijske uredbe kojima se osobito određuje postupak koji treba usvojiti za utvrđivanje i izvršavanje proračuna, uključujući i onaj Agencije, te za prikazivanje i reviziju računovodstvene evidencije
- (b) određuje metode i postupke kojima se doprinosi država članica stavljaju na raspolaganje Komisiji
- (c) utvrđuje pravila vezana uz odgovornost dužnosnika za ovjeravanje i računovodstvenih službenika, te uz odgovarajuće nadzorne mjere.

Glava peta

OPĆE ODREDBE

Članak 184.

Zajednica ima pravnu osobnost.

Članak 185.

Zajednica u svakoj državi članici uživa najširu pravnu sposobnost koja se priznaje pravnim osobama na temelju njihova nacionalnog prava; ona osobito može stjecati pokretnine i nekretnine ili njima raspolagati te biti stranka u sudskom postupku. U tu svrhu Zajednicu zastupa Komisija.

Članak 186.

Vijeće, odlučujući jednoglasno, u suradnji s Komisijom i nakon savjetovanja s ostalim zainteresiranim institucijama, utvrđuje Pravilnik o osoblju za dužnosnike i Uvjete zaposlenja ostalih službenika Zajednice.

Nakon što ovaj Ugovor bude na snazi četiri godine, Vijeće može izmijeniti Pravilnik o osoblju i Uvjete zaposlenja odlučujući kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s ostalim zainteresiranim institucijama.

Članak 187.

U okviru ograničenja i prema uvjetima koje utvrdi Vijeće u skladu s odredbama ovog Ugovora Komisija može prikupljati sve podatke i provoditi sve provjere koje su potrebne za obavljanje zadaća koje su joj povjerene.

Članak 188.

Ugovorna odgovornost Zajednice uređuje se pravom koje je mjerodavno za predmetni ugovor.

U pogledu izvanugovorne odgovornosti Zajednica je, u skladu s općim načelima koja su zajednička pravima država članica, dužna naknaditi svaku štetu koju njezine institucije ili službenici prouzroče pri obnašanju svojih dužnosti.

Osobna odgovornost službenikâ prema Zajednici uređuje se odredbama utvrđenima u Pravilniku o osoblju ili u Uvjetima zaposlenja koji se na njih primjenjuju.

Članak 189.

Sjedište institucija Zajednice zajedničkom suglasnošću utvrđuju vlade država članica.

Članak 190.

Ne dovodeći u pitanje odredbe sadržane u poslovniku Suda, Vijeće odlučujući jednoglasno utvrđuje pravila kojima se uređuje uporaba jezika u institucijama Zajednice.

Članak 191.

Na državnim područjima država članica Zajednica uživa one povlastice i imunitete koji su potrebni za obavljanje njezinih zadaća prema uvjetima utvrđenima u posebnom protokolu.

Članak 192.

Države članice poduzimaju sve odgovarajuće mjere, opće ili posebne, kako bi osigurale ispunjavanje obveza koje proizlaze iz ovog Ugovora ili iz radnji institucija Zajednice. One olakšavaju ostvarivanje zadaća Zajednice.

One se suzdržavaju od svih mjera koje bi mogle ugroziti postizanje ciljeva ovog Ugovora.

Članak 193.

Države članice obvezuju se da sporove o tumačenju ili primjeni ovog Ugovora neće rješavati ni na koji drugi način osim onog koji je njime predviđen.

Članak 194.

1. Članovi institucija Zajednice, članovi odbora, dužnosnici i ostali službenici Zajednice te sve druge osobe koje zbog svojih dužnosti, javnih ili privatnih odnosa s institucijama ili službama Zajednice ili sa zajedničkim poduzećima imaju ili stječu spoznaje o činjenicama, podacima, saznanjima, dokumentima ili objektima koji podliježu sustavu zaštite podataka u skladu s odredbama koje je utvrdila država članica ili institucija Zajednice, obvezni su takve spoznaje držati tajnima od neovlaštenih osoba ili javnosti, čak i nakon prestanka navedenih dužnosti ili odnosa.

Svaka država članica postupa sa svakom povredom navedene obveze kao s aktom kojim se krše njezina pravila o zaštiti tajnosti podataka i koji potpada, meritorno i u pogledu nadležnosti, pod njezine propise koji se odnose na akte štetne za sigurnost države ili na otkrivanje profesionalne tajne. Ta država članica pokreće, na zahtjev bilo koje zainteresirane države članice ili Komisije, sudski postupak protiv svakoga u okviru svoje nadležnosti tko počini takvu povredu.

2. Svaka država članica dostavlja Komisiji sve odredbe kojima se na njezinu državnom području uređuje klasificiranje i tajnost podataka, spoznaja, dokumenata i objekata obuhvaćenih ovim Ugovorom.

Komisija osigurava da se navedene odredbe dostavljaju ostalim državama članicama.

Svaka država članica poduzima sve odgovarajuće mjere kako bi olakšala postupno uspostavljanje što jedinstvenijeg i sveobuhvatnijeg sustava zaštite podataka. Komisija može nakon savjetovanja sa zainteresiranim državama članicama dati preporuke u tu svrhu.

3. Institucije Zajednice, njihove službe, kao i zajednička poduzeća dužni su primjenjivati pravila sustava zaštite podataka koja su na snazi na državnom području na kojem se nalazi svaki od njih.

4. Svako ovlaštenje kojim institucija Zajednice ili država članica, osobi koja obavlja svoje djelatnosti u području obuhvaćenom ovim Ugovorom, daje pristup činjenicama, podacima,

dokumentima ili objektima obuhvaćenima ovim Ugovorom, a koji podliježu sustavu zaštite podataka, priznaje svaka druga institucija i svaka druga država članica.

5. Odredbe ovog članka ne sprečavaju primjenu posebnih odredaba koje proizlaze iz sporazuma sklopljenih između države članice i treće države ili međunarodne organizacije.

Članak 195.

Pri primjeni ovog Ugovora institucije Zajednice, Agencija i zajednička poduzeća postupaju u skladu s uvjetima pristupa rudama, sirovinama i posebnim fisibilnim materijalima utvrđenima u nacionalnim pravilima i propisima donesenima zbog javnog poretka ili javnog zdravlja.

Članak 196.

Za potrebe ovog Ugovora, osim ako je u njemu predviđeno drukčije:

- (a) „osoba“ znači bilo koja fizička osoba koja obavlja sve ili neku od svojih djelatnosti na državnim područjima država članica u području navedenom u odgovarajućem poglavlju ovog Ugovora
- (b) „poduzeće“ znači bilo koje poduzeće ili institucija koja obavlja sve ili neku od svojih djelatnosti na državnim područjima država članica u području navedenom u odgovarajućem poglavlju ovog Ugovora, bez obzira na njegov javnopravni ili privatnopravni status.

Članak 197.

Za potrebe ovog Ugovora:

- 1. „Posebni fisibilni materijali“ znači plutonij-239; uranij-233, uranij obogaćen izotopom uranija-235 ili uranija-233; i svaka tvar koja sadržava jedan ili više gore navedenih izotopa i ostali

fisibilni materijali koje određuje Vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije; međutim, izraz „posebni fisibilni materijali“ ne uključuje sirovine.

2. „Uranij obogaćen izotopom uranija-235 ili uranija-233“ znači uranij koji sadržava izotop uranija-235 ili uranija-233 ili oba izotopa u takvoj količini da je omjer zbroja tih izotopa prema izotopu 238 veći od omjera izotopa 235 prema izotopu 238 koji se pojavljuje u prirodi.

3. „Sirovine“ znači uranij koji sadržava mješavinu izotopa koja se pojavljuje u prirodi; uranij čiji je sadržaj izotopa uranija-235 manji od normalnog; torij; sve gore navedene tvari u obliku metala, slitine, kemijskih spojeva ili koncentrata; ostale tvari koje sadržavaju jednu od gore navedenih tvari ili više njih u takvoj koncentraciji koju određuje Vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije.

4. „Rude“ znači sve rude koje sadržavaju prosječnu koncentraciju tvari iz kojih se prikladnom kemijskom ili fizičkom obradom mogu dobiti gore navedene sirovine; prosječne koncentracije određuje Vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije.

Članak 198.

Osim ako je drukčije predviđeno, ovaj se Ugovor primjenjuje na europska područja država članica i na neeuropska područja pod njihovom nadležnošću.

On se također primjenjuje na europska područja za čije je vanjske odnose odgovorna država članica.

Članak 199.

Komisija osigurava održavanje svih odgovarajućih odnosa s tijelima Ujedinjenih naroda, njihovih specijaliziranih ustanova i Općeg sporazuma o carinama i trgovini.

Komisija održava odgovarajuće odnose i sa svim međunarodnim organizacijama.

Članak 200.

Zajednica uspostavlja sve odgovarajuće oblike suradnje s Vijećem Europe.

Članak 201.

Zajednica uspostavlja blisku suradnju s Organizacijom za europsku gospodarsku suradnju, čije se pojednosti utvrđuju zajedničkom suglasnošću.

Članak 202.

Odredbe ovog Ugovora ne isključuju postojanje ili ostvarenje regionalnih unija između Belgije i Luksemburga, ili između Belgije, Luksemburga i Nizozemske, u mjeri u kojoj se ciljevi tih regionalnih unija ne postižu primjenom ovog Ugovora.

Članak 203.

Ako se pokaže da je potrebno djelovanje Zajednice radi postizanja jednog od njezinih ciljeva, a da za to ovim Ugovorom nisu predviđene potrebne ovlasti, Vijeće poduzima odgovarajuće mjere odlučujući jednoglasno na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja sa Skupštinom.

Članak 204.

Vlada bilo koje države članice ili Komisija mogu podnijeti Vijeću prijedloge za reviziju ovog Ugovora.

Ako Vijeće nakon savjetovanja sa Skupštinom i, prema potrebi, s Komisijom, da pozitivno mišljenje o sazivanju konferencije predstavnika vlada država članica, konferenciju saziva predsjednik Vijeća radi usuglašenog utvrđivanja izmjena ovog Ugovora.

Izmjene stupaju na snagu nakon što ih ratificiraju sve države članice u skladu sa svojim ustavnim odredbama.

Članak 205.

Svaka europska država može podnijeti zahtjev za članstvo u Zajednici. Svoj zahtjev upućuje Vijeću koje odlučuje jednoglasno nakon pribavljanja mišljenja Komisije.

Uvjeti primanja i prilagodbe ovog Ugovora koje ono uzrokuje utvrđuju se sporazumom između država članica i države podnositeljice zahtjeva. Ovaj se sporazum podnosi na ratifikaciju svim državama ugovornicama u skladu s njihovim ustavnim odredbama.

Članak 206.

Zajednica može s trećom državom, savezom država ili međunarodnom organizacijom sklapati sporazume o pridruživanju koji uključuju uzajamna prava i obveze, zajedničko djelovanje i posebne postupke.

Takve sporazume sklapa Vijeće, odlučujući jednoglasno nakon savjetovanja sa Skupštinom.

Kada takvi sporazumi zahtijevaju izmjene ovog Ugovora, te se izmjene prethodno moraju usvojiti u skladu s postupkom utvrđenim u članku 204.

Članak 207.

Protokoli koji su na temelju zajedničke suglasnosti država članica priloženi ovom Ugovoru čine njegov sastavni dio.

Članak 208.

Ovaj se Ugovor sklapa na neograničeno vrijeme.

Glava šesta

ODREDBE KOJE SE ODMOŽE NA POČETNO RAZDOBLJE

Odjeljak I.

OSNIVANJE INSTITUCIJA

Članak 209.

Vijeće se sastaje u roku od mjesec dana od stupanja na snagu ovog Ugovora.

Članak 210.

Vijeće u roku od tri mjeseca od svojeg prvog sastanka poduzima sve odgovarajuće mjere radi ustanovljavanja Gospodarskog i socijalnog odbora.

Članak 211.

Skupština se sastaje u roku od dva mjeseca od prvog sastanka Vijeća, nakon što ju sazove predsjednik Vijeća, radi izbora svojeg predsjedništva i sastavljanja svojeg poslovnika. Do izbora predsjedništva Skupštinom predsjedava njezin najstariji član.

Članak 212.

Sud preuzima svoje dužnosti odmah nakon imenovanja svojih članova. Njegov prvi predsjednik imenuje se na razdoblje od tri godine na isti način kao i njegovi članovi.

Sud donosi svoj poslovnik u roku od tri mjeseca od preuzimanja svojih dužnosti.

Nijedan predmet ne može se uputiti Sudu prije objave njegova poslovnika. Rok unutar kojeg postupak mora biti pokrenut počinje teći tek od dana te objave.

Nakon imenovanja predsjednik Suda izvršava ovlasti koje su mu dodijeljene ovim Ugovorom.

Članak 213.

Komisija preuzima svoje dužnosti i odgovornosti koje su joj dodijeljene ovim Ugovorom odmah nakon imenovanja svojih članova.

Nakon preuzimanja svojih dužnosti Komisija provodi studije i uspostavlja veze s državama članicama, poduzećima, radnicima i potrošačima koje su potrebne za izradu sveobuhvatnog pregleda stanja nuklearne industrije u Zajednici. Komisija o tom pitanju podnosi izvješće Skupštini u roku od šest mjeseci.

Članak 214.

1. Prva financijska godina počinje teći na dan stupanja ovog Ugovora na snagu i traje do 31. prosinca koji slijedi. Međutim, ako ovaj Ugovor stupi na snagu u drugoj polovici godine, prva financijska godina traje do 31. prosinca sljedeće godine.
2. Do uspostave proračuna za prvu financijsku godinu države članice daju beskamratne akontacije koje se oduzimaju od njihovih financijskih doprinosa za provedbu tih proračuna.
3. Do utvrđenja Pravilnika o osoblju za dužnosnike i Uvjeta zaposlenja ostalih službenika Zajednice predviđenih u članku 186. svaka institucija zapošljava osoblje koje joj je potrebno te u tu svrhu sklapa ugovore na određeno vrijeme.

Svaka institucija zajedno s Vijećem ispituje sva pitanja o broju, naknadi i rasporedu radnih mjesta.

Odjeljak II.

ODREDBE ZA POČETNU PRIMJENU OVOG UGOVORA

Članak 215.

1. Inicijalni program za istraživanje i izobrazbu, koji je naveden u Prilogu V. ovom Ugovoru i čiji trošak, osim ako Vijeće jednoglasno odluči drukčije, ne smije premašiti 215 milijuna EPU obračunskih jedinica, provodi se u roku od pet godina od stupanja na snagu ovog Ugovora.

2. Specifikacija troškova potrebnih za provedbu ovog programa ilustrativno je prikazana po glavnim stavkama u Prilogu V.

Vijeće može, odlučujući kvalificiranom većinom na prijedlog Komisije, izmijeniti taj program.

Članak 216.

Prijedlozi Komisije o načinu djelovanja institucije sveučilišne razine iz članka 9. podnose se Vijeću u roku od godine dana od stupanja na snagu ovog Ugovora.

Članak 217.

Vijeće u roku od šest mjeseci od stupanja ovog Ugovora na snagu donosi propise o zaštiti podataka predviđene u članku 24. koji se odnose na stupnjeve tajnosti primjenjive na širenje podataka.

Članak 218.

Osnovni se standardi uspostavljaju u skladu s odredbama članka 31. u roku od godinu dana od stupanja na snagu ovog Ugovora.

Članak 219.

Odredbe utvrđene zakonima i drugim propisima za osiguranje zaštite zdravlja stanovništva i radnika na državnim područjima država članica od opasnosti od ionizirajućih zračenja, te države članice, sukladno članku 33., dostavljaju Komisiji u roku od tri mjeseca od stupanja na snagu ovog Ugovora.

Članak 220.

Prijedlozi Komisije koji se odnose na statut Agencije predviđen u članku 54. podnose se Vijeću u roku od tri mjeseca od stupanja na snagu ovog Ugovora.

Odjeljak III.

PRIJELAZNE ODREDBE

Članak 221.

Odredbe članaka 14. do 23. i članaka 25. do 28. primjenjuju se na patente, privremeno zaštićena patentna prava i korisne modele te također na prijave patenata i korisnih modela koji postoje prije stupanja ovog Ugovora na snagu pod sljedećim uvjetima:

1. Kod procjenjivanja vremenskog razdoblja iz članka 17. stavka 2. u korist vlasnika uzima se u obzir novo stanje koje je nastalo stupanjem ovog Ugovora na snagu.
2. U pogledu obavješćivanja o izumu koji nije tajan, u slučaju da je, na dan stupanja ovog Ugovora na snagu, već istekao rok od tri mjeseca iz članka 16. ili rok od osamnaest mjeseci iz istog članka, ili jedan i drugi rok, od tog dana teče daljnji rok od šest mjeseci.

Ako jedan ili oba navedena roka ne isteknu do tog dana, oni se produljuju za šest mjeseci od dana njihova normalnog isteka.

3. Iste se odredbe primjenjuju na obavijest o tajnom izumu sukladno članku 16. i članku 25. stavku 1.; međutim, u tom slučaju dan stupanja na snagu propisa o zaštiti podataka iz članka 24. dan je koji se uzima kao početna točka za novo razdoblje ili za produljenje tekućeg razdoblja.

Članak 222.

U razdoblju između dana stupanja ovog Ugovora na snagu i dana koji utvrdi Komisija, s kojim Agencija preuzima svoje dužnosti, sporazumi i ugovori o opskrbi rudama, sirovinama ili posebnim fisibilnim materijalima sklapaju se i produljuju samo uz prethodno odobrenje Komisije.

Komisija odbija odobriti sklapanje ili produljenje sporazuma i ugovora za koje smatra da bi mogli dovesti u pitanje provedbu ovog Ugovora. Posebice, ona može svoje odobrenje uvjetovati dodavanjem klauzula u sporazum ili ugovor kojima se Agenciji dopušta sudjelovanje u njihovu provođenju.

Članak 223.

Odstupajući od odredaba članka 60. i vodeći računa o već započetim radovima i istraživanjima, reaktorima instaliranim na državnom području države članice koji bi mogli postati kritični prije isteka razdoblja od sedam godina od dana stupanja ovog Ugovora na snagu daje se, tijekom razdoblja ne duljeg od deset godina od tog dana, pravo prednosti koje se može ostvariti u odnosu na opskrbu rudama i sirovinama koje dolaze s državnog područja te države, kao i u odnosu na opskrbu sirovinama ili posebnim fisibilnim materijalima koji su predmet dvostranog sporazuma sklopljenog prije stupanja ovog Ugovora na snagu i koji je dostavljen Komisiji sukladno članku 105.

Isto se pravo prednosti daje tijekom istog razdoblja od deset godina za opskrbu svih pogona za odvajanje izotopa koji počnu djelovati na državnom području države članice prije isteka razdoblja od sedam godina od dana stupanja ovog Ugovora na snagu, bez obzira na to je li riječ o zajedničkim poduzećima ili nije.

Agencija sklapa odgovarajuće ugovore nakon što Komisija utvrdi da su ispunjeni uvjeti za ostvarenje prava prednosti.

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 224.

Visoke ugovorne stranke ratificiraju ovaj Ugovor u skladu sa svojim ustavnim odredbama. Isprave o ratifikaciji polažu se kod Vlade Talijanske Republike.

Ovaj Ugovor stupa na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi nakon što posljednja država potpisnica položi ispravu o ratifikaciji. Međutim, ako se to polaganje isprave o ratifikaciji obavi manje od

petnaest dana prije početka sljedećeg mjeseca, ovaj Ugovor stupa na snagu prvog dana drugog mjeseca od dana tog polaganja.

Članak 225.

Ovaj Ugovor, koji je sastavljen u jednom izvorniku na nizozemskom, francuskom, njemačkom i talijanskom jeziku, pri čemu su sva četiri teksta jednako vjerodostojna, pohranjuje se u arhivu Vlade Talijanske Republike koja vladama ostalih država potpisnica dostavlja po jedan ovjereni primjerak.

U POTVRDU TOGA niže potpisani opunomoćenici potpisali su ovaj Ugovor.

Sastavljeno u Rimu dana dvadeset petog ožujka godine tisuću devetsto pedeset i sedme.

P. H. SPAAK	J. Ch. SNOY et d'OPPUERS
ADENAUER	HALLSTEIN
PINEAU	M. FAURE
Antonio SEGNI	Gaetano MARTINO
BECH	Lambert SCHAUS
J. LUNS	J. LINTHORST HOMAN

Prilozi

Prilog I.

PODRUČJA ISTRAŽIVANJA U VEZI S NUKLEARNOM ENERGIJOM IZ ČLANKA 4. OVOG UGOVORA

I. SIROVINE

1. Metode istraživanja rudnih ležišta i iskopavanja osnovnih materijala (uranijski, torij i ostali proizvodi od posebnog značenja u području nuklearne energije).
2. Metode koncentracije tih materijala i njihova pretvaranja u tehnički čiste spojeve.
3. Metode pretvaranja tih tehnički čistih spojeva u spojeve i metale nuklearne kvalitete.
4. Metode pretvaranja i obrade tih spojeva i metala – kao i plutonija, uranija-235 ili uranija-233, čistih ili u kombinaciji sa spomenutim spojevima ili metalima – u gorivne elemente u kemijskoj, keramičkoj ili metalurškoj industriji.
5. Metode zaštite spomenutih gorivnih elemenata od korozije ili erozije vanjskih uzročnika.
6. Metode proizvodnje, pročišćavanja, prerade i čuvanja ostalih posebnih materijala koji se koriste u području nuklearne energije, posebice:
  - (a) moderatora, kao što je teška voda, grafit nuklearne kvalitete, berilij i berilijev oksid
  - (b) strukturnih materijala kao što je cirkonij (bez hafnija), niobij, lantan, titanij, berilij i njihovi oksidi, karbidi i ostali spojevi koji se mogu koristiti u području nuklearne energije

- (c) rashladnih sredstava kao što su helij, organske tekućine, natrij, slitina natrija i kalija, bizmut, slitina olova i bizmuta.

7. Metode odvajanja izotopa:

- (a) uranija
- (b) materijala u mjerljivim količinama koji se mogu koristiti za proizvodnju nuklearne energije kao što su litij-6, litij-7, dušik-15 i bor-10
- (c) izotopa koji se koriste u malim količinama radi istraživanja.

II. FIZIKA PRIMJENJIVA NA PODRUČJE NUKLEARNE ENERGIJE

1. Primijenjena teorijska fizika:

- (a) nuklearne reakcije s niskom količinom energije, posebice reakcije inducirane neutronima
- (b) fisija
- (c) interakcija ionizirajućeg zračenja i fotona s materijom
- (d) teorija čvrstih tijela
- (e) proučavanje fuzije s posebnim naglaskom na ponašanje ionizirane plazme pod djelovanjem elektromagnetskih sila i na termodinamiku izrazito visokih temperatura.

2. Primijenjena eksperimentalna fizika:

- (a) ista područja kao u točki 1. gore

- (b) proučavanje svojstava transuranijskih elemenata od važnosti u području nuklearne energije.

3. Izračuni za reaktor:

- (a) teorijska makroskopska neutronska fizika
- (b) eksperimentalna mjerenja neutrona, eksponencijalni i kritični pokusi
- (c) termodinamički izračuni i izračun postojanosti materijala
- (d) odgovarajuća eksperimentalna mjerenja
- (e) kinetika reaktora, problemi kontrole reaktora i odgovarajući pokusi
- (f) izračuni za zaštitu od zračenja i odgovarajući pokusi.

III. FIZIKALNA KEMIJA REAKTORA

1. Proučavanje fizikalnih i kemijskih strukturnih promjena i promjena tehničkih svojstava različitih materijala u reaktorima koje su prouzročene:

- (a) toplotom
- (b) prirodom materijala s kojima su u dodiru
- (c) mehaničkim djelovanjem.

2. Proučavanje razgradnje i ostalih djelovanja uzrokovanih ozračivanjem u:

- (a) gorivnim elementima

- (b) strukturnim materijalima i rashladnim sredstvima
  - (c) moderatorima.
3. Primjena analitičke kemije i fizikalne kemije na dijelove reaktora.
  4. Fizikalna kemija homogenih reaktora: radiokemija, korozija.

IV. OBRADA RADIOAKTIVNOG MATERIJALA

1. Metode ekstrakcije plutonija i uranija-233 iz ozračenih goriva i moguća regeneracija uranija i torija.
2. Kemija i metalurgija plutonija.
3. Metode ekstrakcije i kemija ostalih transuranijskih elemenata.
4. Metode ekstrakcije i kemija iskoristivih radioizotopa:
  - (a) fisijskih proizvoda
  - (b) radioizotopa dobivenih ozračivanjem.
5. Koncentracija i skladištenje neupotrebljivog radioaktivnog otpada.

V. PRIMJENA RADIOIZOTOPA

Primjena radioizotopa kao aktivnih elemenata ili elemenata u tragovima u:

- (a) industriji i znanosti

- (b) medicini i biologiji
- (c) poljoprivredi.

VI. ISTRAŽIVANJE ŠTETNIH UČINAKA ZRAČENJA NA ŽIVE ORGANIZME

1. Istraživanje o otkrivanju i mjerenju štetnih zračenja.
2. Istraživanje o odgovarajućim preventivnim i zaštitnim mjerama te o prikladnim sigurnosnim standardima.
3. Istraživanje o terapiji protiv učinaka zračenja.

VII. OPREMA

Istraživanja koja se odnose na izradu i poboljšavanje opreme posebno namijenjene ne samo za reaktore, nego i za sva industrijska i istraživačka postrojenja potrebna radi gore navedenih istraživačkih aktivnosti. Kao primjer mogu se navesti:

1. Sljedeća mehanička oprema:
  - (a) crpke za specijalne tekućine
  - (b) izmjenjivači topline
  - (c) naprave za istraživanje nuklearne fizike kao što su selektori brzine neutrona
  - (d) oprema na daljinsko upravljanje.

2. Sljedeća električna oprema:

- (a) instrumenti za otkrivanje i mjerenje zračenja koji se posebice koriste pri:
- istraživanju rudnih ležišta
  - znanstvenim i tehničkim istraživanjima
  - nadzoru reaktora
  - zaštiti zdravlja
- (b) oprema za nadzor reaktora
- (c) akceleratora čestica s niskom energijom (do 10 MeV).

VIII. GOSPODARSKI ASPEKTI PROIZVODNJE ENERGIJE

1. Komparativne teorijske i eksperimentalne studije o različitim vrstama reaktora.
2. Tehnička i gospodarska studija gorivnih ciklusa.

Prilog II.

INDUSTRIJSKE AKTIVNOSTI IZ ČLANKA 41. OVOG UGOVORA

1. Vađenje rude uranija i torija.
2. Koncentracija spomenutih ruda.

3. Kemijska priprema i pročišćavanje koncentrata uranija i torija.
4. Priprema nuklearnih goriva u svim oblicima.
5. Proizvodnja nuklearnih gorivnih elemenata.
6. Proizvodnja uranijeva heksafluorida.
7. Proizvodnja obogaćenog uranija.
8. Prerada ozračenih goriva radi odvajanja svih ili nekih u njima sadržanih elemenata.
9. Proizvodnja reaktorskih moderatora.
10. Proizvodnja cirkonija bez hafnija ili njegovih spojeva.
11. Nuklearni reaktori svih vrsta i za sve namjene.
12. Objekti za industrijsku obradu radioaktivnog otpada uspostavljeni zajedno s jednim objektom ili više objekata navedenih na ovom popisu.
13. Poluindustrijska postrojenja namijenjena pripremi gradnje tvornica za bilo koje od aktivnosti navedenih u točkama 3. do 10.

Prilog III.

POVLASTICE KOJE SE MOGU DAVATI ZAJEDNIČKIM PODUZEĆIMA NA TEMELJU ČLANKA 48. OVOG UGOVORA

1. (a) Priznavanje javnog interesa, u skladu s nacionalnim zakonodavstvima, za stjecanje nekretnina potrebnih za osnivanje zajedničkih poduzeća.

- (b) Primjena postupka izvlaštenja u skladu s nacionalnim zakonodavstvima na temelju javnog interesa, tako da se u nedostatku sporazuma može provesti navedeno stjecanje nekretnina.
- 2. Pravo na izdavanje licencija, putem arbitraže ili po službenoj dužnosti, kako je predviđeno u člancima 17. do 23.
- 3. Oslobođenje od svih pristojba i davanja pri osnivanju zajedničkih poduzeća te od svih pristojba na uložena sredstva.
- 4. Oslobođenje od svih pristojba i davanja pri stjecanju nekretnina te od svih davanja pri registraciji i upisu.
- 5. Oslobođenje od svih neposrednih poreza kojima bi inače mogla podlijevati zajednička poduzeća, njihovo vlasništvo, imovina i prihodi.
- 6. Oslobođenje od svih carina i davanja s istovrsnim učinkom i od svih zabrana i ograničenja izvoza i uvoza, gospodarske ili fiskalne naravi, u odnosu na:
  - (a) znanstvenu i tehničku opremu, osim građevinskih materijala i opreme za administrativne svrhe
  - (b) stvari koje su se proizvodile ili će se proizvoditi u zajedničkim poduzećima.
- 7. Olakšice vezane za zamjenu valuta, predviđene u članku 182. stavku 6.
- 8. Izuzeće od ograničenja ulaska i boravka za državljane država članica zaposlene u zajedničkim poduzećima te za njihove bračne drugove i uzdržavane članove njihovih obitelji.

Prilog IV.

POPIS ROBE I PROIZVODA KOJI PODLIJEŽU ODREDBAMA POGLAVLJA IX.
O ZAJEDNIČKOM NUKLEARNOM TRŽIŠTU

POPIS A¹

Uranijeve rude s masenim udjelom prirodnog uranija većim od 5 %.

Uranijev oksid s masenim udjelom prirodnog uranija većim od 5 %.

Uranijev oksid.

Anorganski spojevi prirodnog uranija, osim uranijeva oksida ili uranijeva heksafluorida.

Organski spojevi prirodnog uranija.

Sirovi ili prerađeni prirodni uranij.

Slitine koje sadržavaju plutonij.

Organski ili anorganski spojevi uranija obogaćenog organskim ili anorganskim spojevima ili uranijem-235.

Organski ili anorganski spojevi ili uranij-233.

Torij obogaćen uranijem-233.

Organski ili anorganski spojevi plutonija.

Uranij obogaćen plutonijem.

Uranij obogaćen uranijem-235.

Slitine koje sadržavaju uranij obogaćen uranijem-235 ili uranijem-233.

Plutonij.

Uranij-233.

Uranijev heksafluorid.

Monazit.

Torijeve rude s masenim udjelom torija većim od 20 %.

Urano-torianit s masenim udjelom torija većim od 20 %.

Sirovi ili prerađeni torij.

Torijev oksid.

Anorganski spojevi torija osim torijeva oksida.

Organski spojevi torija.

POPIS A²

Deuterij i njegovi spojevi (uključujući tešku vodu) u kojima omjer broja atoma deuterija prema običnim vodikovim atomima prelazi 1 : 5 000.

Teški parafin u kojem omjer broja atoma deuterija prema običnim vodikovim atomima prelazi 1 : 5 000.

Mješavine i otopine u kojima omjer broja atoma deuterija prema običnim vodikovim atomima prelazi 1 : 5 000.

Nuklearni reaktori.

Oprema za odvajanje izotopa uranija putem plinske difuzije ili drugim postupcima.

Oprema za proizvodnju deuterija, njegovih spojeva (uključujući tešku vodu) i njegovih derivata, mješavina i otopina koje sadržavaju deuterij u kojem omjer broja atoma deuterija prema običnim vodikovim atomima prelazi 1 : 5 000:

- oprema na načelu elektrolize vode
- oprema na načelu destilacije vode, tekućeg vodika itd.
- oprema na načelu zamjene izotopa između vodikova sulfida i vode promjenom temperature
- oprema na načelu drugih postupaka.

Oprema posebno projektirana za kemijsku obradu radioaktivnih materijala:

- oprema za separaciju ozračenog goriva:
  - kemijskom obradom (otapanje, taloženje, razmjena iona itd.)
  - fizikalnom obradom (frakcijska destilacija itd.)
- oprema za preradu otpada
- oprema za reciklažu goriva.

Vozila posebno projektirana za prijevoz visokoradioaktivnih tvari:

- vagoni i vagoneti za prijevoz tračnicama svih veličina

- motorni kamioni
- motorizirana radna kolica (autokare) za utovar robe
- prikolice i poluprikolice i ostala vozila bez vlastitog pogona.

Spremnici s olovnim štitom protiv zračenja za prijevoz ili skladištenje radioaktivnih materijala.

Umjetni radioaktivni izotopi i njihovi anorganski ili organski spojevi.

Mehaničke hvataljke na daljinsko upravljanje posebno projektirane za rukovanje visokoradioaktivnim tvarima:

- oprema za mehaničko rukovanje, nepokretna ili pokretna, kojom se ne može ručno upravljati.

POPIS B

Komponente i dijelovi za nuklearne reaktore.

Rude litija i koncentрати.

Metali nuklearne kvalitete:

- sirovi berilij
- sirovi bizmut
- sirovi niobij (kolumbij)
- sirovi cirkonij (bez hafnija)

- sirovi litij
- sirovi aluminij
- sirovi kalcij
- sirovi magnezij.

Borov trifluorid.

Anhidrirana fluorovodična kiselina.

Klorov trifluorid.

Bromov trifluorid.

Litijev hidroksid.

Litijev fluorid.

Litijev klorid.

Litijev hidrid.

Litijev karbonat.

Berilijev oksid nuklearne kvalitete.

Vatrostalne opeke ili berilijev oksid nuklearne kvalitete.

Ostali vatrostalni proizvodi berilijeva oksida nuklearne kvalitete.

Umjetni grafit u obliku blokova ili rešetaka u kojima je sadržaj bora manji ili jednak milijuntinki te u kojima je ukupan presjek mikroskopske termalne neutronske apsorpcije manji ili jednak 5 milibarna.

Umjetno separirani stabilni izotopi.

Elektromagnetski ionski separatori, uključujući spektrografe mase i spektrometre mase.

Simulatori reaktora (posebna analogna računala).

Mehanički manipulatori na daljinsko upravljanje:

- za ručnu uporabu (tj. kojima se ručno rukuje kao alatom).

Crpke za tekuće metale.

Visokovakuumske crpke.

Izmjenjivači topline posebno projektirani za nuklearne elektrane.

Uređaji za otkrivanje zračenja (i odgovarajući rezervni dijelovi) jedne od sljedećih vrsta, koji su posebno izrađeni ili prilagođeni za otkrivanje ili mjerenje nuklearnog zračenja, kao što su alfa-čestice i beta-čestice, gama-zrake, neutroni i protoni:

- cijevi Geigerova brojača i proporcionalnih brojača
- uređaji za otkrivanje ili mjerenje s ugrađenom Geiger-Müllerovom cijevi ili cijevi proporcionalnih brojača
- ionizacijske komore
- instrumenti koji sadržavaju ionizacijske komore

- oprema za otkrivanje ili mjerenje zračenja za istraživanje mineralnih ležišta i za nadzor reaktora, zraka, vode i tla
- cijevi detektora neutrona koje upotrebljavaju bor, borov trifluorid, vodik ili fisibilni element
- uređaji za otkrivanje ili mjerenje s ugrađenom cijevi detektora neutrona koja upotrebljava bor, borov trifluorid, vodik ili fisibilni element
- scintilacijski kristali, ugrađeni ili u metalnom kućištu (kruti scintilatori)
- uređaji za otkrivanje ili mjerenje s ugrađenim tekućim, čvrstim ili plinovitim scintilatorom
- pojačala posebno projektirana za nuklearna mjerenja, uključujući linearna pojačala, pretpojačala, distribuirana pojačala i analizatore veličine impulsa
- uređaji za mjerenje koincidencije za uporabu s detektorima zračenja
- elektroskopi i elektrometri, uključujući dozimetre (ali isključujući instrumente namijenjene za obučavanje, jednostavne elektroskope s metalnim listićem, dozimetre posebno namijenjene uporabi zajedno s medicinskim uređajem za rendgensko snimanje i elektrostatičke mjerne instrumente)
- uređaji koji mogu mjeriti struju manju od jednog pikoampera
- fotomultiplikatorske cijevi s fotokatodom koja daje struju od najmanje 10 mikroampera po lumenu u kojima je prosječno pojačanje veće od 10^5 i bilo koje druge vrste električnih multiplikatora koje aktiviraju pozitivni ioni
- dozimetri i elektronski integratori za otkrivanje zračenja.

Ciklotroni, Van de Graafovi ili Cockroft-Waltonovi elektrostatički generatori, linearni akceleratori i ostali uređaji sposobni predati energiju veću od 1 MeV nuklearnim česticama.

Magneti posebno projektirani i konstruirani za gore navedene uređaje i opremu (ciklotroni itd.).

Cijevi za ubrzavanje i fokusiranje one vrste koja se koristi kod masenih spektrometara i spektrografa.

Jaki elektronički izvori pozitivnih iona namijenjeni uporabi s čestičnim akceleratorima, masenim spektrometrima i sličnim uređajima.

Ravno proturadijacijsko staklo:

- lijevano ili valjano ravno staklo (uključujući žičano ili staklo sa zaštitnim slojem) u kvadratima ili pravokutnicima, izbrušeno ili polirano s jedne ili obje strane, ali koje nije dalje obrađeno
- lijevano ili valjano ravno staklo (izbrušeno, polirano ili nijedno od navedenog) izrezano u obliku koji nije kvadrat ili pravokutnik, ili lijevano ili obrađeno na neki drugi način (npr. koso izbrušeno ili gravirano)
- sigurnosno staklo od ojačana ili slojevitog stakla, neovisno o tome je li oblikovano ili nije.

Hermetična odjeća koja daje zaštitu protiv zračenja ili radioaktivnog zagađenja načinjena od:

- plastike
- gume
- impregniranih ili slojevitih materijala:
  - za muškarce
  - za žene.

Difenil (kada je zapravo aromatični ugljikovodik $C_6H_5C_6H_5$).

Terfenil.

Prilog V.

INICIJALNI PROGRAM ZA ISTRAŽIVANJE I IZOBRAZBU IZ ČLANKA 215. OVOG UGOVORA

I. PROGRAM ZAJEDNIČKOG CENTRA

1. Laboratoriji, oprema i infrastruktura.

Zajednički centar obuhvaća:

- (a) opće laboratorije za kemiju, fiziku, elektroniku i metalurgiju;
- (b) posebne laboratorije za sljedeća područja:
  - nuklearnu fuziju
  - odvajanje izotopa, osim uranija-235 (ovaj je laboratorij opremljen elektromagnetskim separatorom visoke rezolucije)
  - prototipove uređaja za istraživanje rudnih ležišta
  - mineralogiju
  - radiobiologiju
- (c) ured za standardizaciju specijaliziran za nuklearna mjerenja, koji obavlja analizu izotopa i apsolutna mjerenja radijacije i apsorpcije neutrona, opremljen vlastitim pokusnim reaktorom.

2. Dokumentacija, podaci i izobrazba.

Zajednički centar osigurava opsežnu razmjenu podataka, posebice u sljedećim područjima:

- sirovine: metode geoloških istraživanja, rudarstva, koncentracije, prerade, obrade itd.
- fizika primjenjiva u području nuklearne energije
- fizikalna kemija reaktora
- obrada radioaktivnog materijala
- primjena radioizotopa.

Zajednički centar organizira specijalizirane tečajeve, posebice za izobrazbu prospektora i za primjenu radioizotopa.

Odjel za dokumentaciju i proučavanje pitanja zaštite zdravlja iz članka 39. prikuplja potrebnu dokumentaciju i podatke.

3. Prototipovi reaktora.

Nakon stupanja ovog Ugovora na snagu osniva se stručna skupina. Nakon uspoređivanja programa država članica, skupina dostavlja Komisiji, što je prije moguće, odgovarajuće preporuke o mogućnostima izbora pred njom u ovom području, kao i o načinima i sredstvima njihove provedbe.

Predviđa se izrada triju ili četiriju prototipskih uređaja male snage i sudjelovanje – npr. isporukom goriva i moderatora - u trima energetske reaktorima.

4. Reaktor visokog fluksa.

Centar će u najkraćem mogućem roku imati na raspolaganju reaktor visokog fluksa s brzim neutronima za testiranje ozračenih materijala.

U tu se svrhu provode pripreme studije odmah nakon stupanja ovog Ugovora na snagu. Reaktor visokog fluksa opremljen je velikim prostorom za testiranje i pogodnim laboratorijima za korisnike.

II. ISTRAŽIVANJA PROVEDENA NA TEMELJU UGOVORA IZVAN ZAJEDNIČKOG CENTRA

Znatan dio istraživačkog posla, sukladno članku 10., obavlja se na temelju ugovora izvan Zajedničkog centra. Takvi ugovori o istraživanju mogu biti u sljedećem obliku:

1. Istraživanja koja dopunjuju radove Zajedničkog centra obavljaju se na područjima nuklearne fuzije, odvajanja izotopa, osim uranija-235, kemije, fizike, elektronike, metalurgije i radiobiologije.
2. Do puštanja u pogon predloženog reaktora za testiranje materijala Centar može unajmiti prostor za testiranje u reaktorima visokog fluksa država članica.
3. Centar se može koristiti specijaliziranim postrojenjima zajedničkih poduzeća koja se osnivaju sukladno poglavlju V., tako da ugovorom na njih prenesu određena istraživanja opće znanstvene prirode.

Specifikacija troškova potrebnih za provođenje programa za istraživanje i izobrazbu po glavnim stavkama (u milijunima obračunskih jedinica EPU-a)

	OPREMA	DJELOVANJE ⁽¹⁾	OPREMA i/ili DJELOVANJE	UKUPNO
I. ZAJEDNIČKI CENTAR				
1. Laboratoriji, oprema i infrastruktura:				
(a) opći laboratoriji za kemiju, fiziku, elektroniku i metalurgiju	12			
(b) posebni laboratoriji za:				
- nuklearnu fuziju	3,5	1. godina 1,3		
- odvajanje izotopa (osim U-235)	2	2. godina 4,3		
- geološka ispitivanja i mineralogiju	1	3. godina 6,5		

(c) središnji ured za nuklearna mjerenja	3	4. godina 7,4		
(d) ostala oprema za Centar i njegove ustanove	8	5. godina 8,5		
(e) infrastruktura	8,5	28		
	38			66
2. Dokumentacija, podaci i izobrazba	1	1. godina 0,6 2. godina 1,6 3. godina 1,6 4. godina 1,6 5. godina 1,6		
		7		8
3. Prototipovi reaktora: Stručna skupina za odabir prototipova Program		1. godina 0,7	59,3 ⁽²⁾	60
4. Reaktor visokog fluksa: Reaktor	15			
Laboratorij	6	4. godina 5,2		
Zamjena opreme	3	5. godina 5,2		
	24	10,4		34,4
II. ISTRAŽIVANJA PROVEDENA IZVAN CENTRA NA TEMELJU UGOVORA				
1. Radovi koji dopunjuju radove Centra: (a) kemija, fizika, elektronika, metalurgija			25	
(b) nuklearna fuzija			7,5	
(c) odvajanje izotopa (osim U-235)			1	
(d) radiobiologija			3,1	
2. Najam prostora u reaktorima visokog fluksa u državama članicama			6	
3. Istraživanja provedena u zajedničkim poduzećima			4	
			46,6	46,6
UKUPNO				215

⁽¹⁾ Procjena je izrađena za približno 1 000 radnika.

⁽²⁾ Dio ovog iznosa može se raspodijeliti na poslove obavljene na temelju ugovora izvan Centra.

PROTOKOL
O
PRIMJENI UGOVORA
O OSNIVANJU
EUROPSKE ZAJEDNICE ZA ATOMSKU ENERGIJU
NA NEEUROPSKE DIJELOVE KRALJEVINE NIZOZEMSKJE

VISOKE UGOVORNE STRANKE,

U ŽELJI DA u trenutku potpisivanja Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju utvrde opseg primjene odredaba članka 198. ovog Ugovora u odnosu na Kraljevinu Nizozemsku,

SPORAZUMJELE SU SE o sljedećim odredbama koje su priložene ovom Ugovoru:

Vlada Kraljevine Nizozemske, zbog ustavne strukture Kraljevine koja je utvrđena Statutom od 29. prosinca 1954., ovlaštena je, odstupajući od članka 198., ratificirati ovaj Ugovor u ime Kraljevine Nizozemske u cijelosti ili u ime Kraljevine u Europi i Nizozemske Nove Gvineje. Ako je ratifikacija ograničena na Kraljevinu u Europi i Nizozemsku Novu Gvineju, Vlada Kraljevine Nizozemske može u svakom trenutku, putem obavijesti upućene Vladi Talijanske Republike, kod koje su položene isprave o ratifikaciji, izjaviti da se ovaj Ugovor također primjenjuje na Surinam ili na Nizozemske Antile, ili na Surinam i Nizozemske Antile.

Sastavljeno u Rimu dana dvadeset petog ožujka godine tisuću devetsto pedeset sedme.

P. H. SPAAK	J. Ch. SNOY et d'OPPUERS
ADENAUER	HALLSTEIN
PINEAU	M. FAURE
Antonio SEGNI	Gaetano MARTINO
BECH	Lambert SCHAUS
J. LUNS	J. LINTHORST HOMAN

PROTOKOL
O
POVLASTICAMA I IMUNITETIMA

VISOKE UGOVORNE STRANKE UGOVORA O OSNIVANJU EUROPSKE ZAJEDNICE ZA ATOMSKU ENERGIJU,

UZIMAJUĆI U OBZIR da, u skladu s člankom 191. ovog Ugovora, Zajednica na državnim područjima država članica uživa takve povlastice i imunitete koji su joj potrebni za obavljanje njezinih zadaća prema uvjetima utvrđenima u posebnom protokolu,

ODREDILE SU u svrhu sastavljanja ovog Protokola kao svoje opunomoćenike:

NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ BELGIJANACA:

baruna J. Ch. SNOY et d'OPPUERSA, glavnog tajnika Ministarstva gospodarstva, voditelja belgijskog izaslanstva na Međuvladinoj konferenciji

PREDSJEDNIK SAVEZNE REPUBLIKE NJEMAČKE:

profesora dr. Carla Friedricha OPHÜLSA, veleposlanika Savezne Republike Njemačke, voditelja njemačkog izaslanstva na Međuvladinoj konferenciji

PREDSJEDNIK FRANCUSKE REPUBLIKE:

g. Roberta MARJOLINA, profesora prava, zamjenika voditelja francuskog izaslanstva na Međuvladinoj konferenciji

PREDSJEDNIK TALIJANSKE REPUBLIKE:

g. V. BALDINIJA CONFALONIERIJA, državnog podtajnika u Ministarstvu vanjskih poslova,
voditelja talijanskog izaslanstva na Međuvladinoj konferenciji

NJEZINA KRALJEVSKA VISOST VELIKA VOJVOTKINJA OD LUKSEMBURGA:

g. Lamberta SCHAUSA, veleposlanika Velikog Vojvodstva Luksemburga, voditelja
luksemburškog izaslanstva na Međuvladinoj konferenciji

NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA NIZOZEMSKE:

g. J. LINTHORSTA HOMANA, voditelja nizozemskog izaslanstva na Međuvladinoj konferenciji

KOJI SU SE, razmijenivši svoje punomoći, za koje je utvrđeno da su u valjanom i propisanom
obliku,

SPORAZUMJELI o sljedećim odredbama, koje su priložene Ugovoru o osnivanju Europske
zajednice za atomsku energiju.

Poglavlje 1.

DOBRA, SREDSTVA, IMOVINA I POSLOVANJE ZAJEDNICE

Članak 1.

Prostorije i zgrade Zajednice nepovredive su. Izuzete su od pretrage, rekvizicije, konfiskacije ili
izvlaštenja. Dobra i imovina Zajednice ne mogu biti predmet upravnih ili sudskih mjera prisile bez
ovlaštenja Suda.

Članak 2.

Arhive Zajednice nepovredive su.

Članak 3.

Zajednica, njezina imovina, prihodi i ostala dobra oslobođeni su od svih neposrednih poreza.

Vlade država članica, kad god je to moguće, poduzimaju odgovarajuće mjere za doznačivanje ili povrat iznosa posrednih poreza ili poreza na prodaju uključenih u cijenu pokretnina ili nekretnina kada Zajednica za svoje službene potrebe obavlja veće kupnje čija cijena uključuje takve poreze. Međutim, primjena navedenih odredaba ne smije imati za posljedicu narušavanje tržišnog natjecanja unutar Zajednice.

Ne odobravaju se oslobođenja u odnosu na poreze i davanja koji se plaćaju samo kao naknade za javne komunalne usluge.

Članak 4.

Zajednica je oslobođena od svih carina, zabrana ili ograničenja pri uvozu i izvozu na predmete namijenjene njezinoj službenoj uporabi; tako uvezenim predmetima ne smije se raspolagati, ni uz naplatu ni besplatno, na državnom području zemlje u koju su uvezeni, osim prema uvjetima koje odobri vlada te zemlje.

Zajednica je također oslobođena od svih carina i svih zabrana i ograničenja na uvoz i izvoz svojih publikacija.

Poglavlje 2.

KOMUNIKACIJA I PROPUSNICE (*LAISSEZ-PASSER*)

Članak 5.

Pri službenoj komunikaciji i prijenosu svih svojih dokumenata institucije Zajednice na državnom području svake države članice uživaju tretman koji ta država priznaje diplomatskim misijama.

Službena prepiska i ostala službena komunikacija institucija Zajednice ne podliježu cenzuri.

Članak 6.

Predsjednici institucija Zajednice mogu članovima i službenicima tih institucija izdati propusnice (*laissez-passer*) u obliku koji propisuje Vijeće i koje vlasti država članica priznaju kao valjane putne isprave. Te se propusnice (*laissez-passer*) izdaju dužnosnicima i ostalim službenicima prema uvjetima utvrđenima u Pravilniku o osoblju i Uvjetima zaposlenja predviđenima u članku 186. ovog Ugovora.

Komisija može sklopiti sporazume na temelju kojih se te propusnice (*laissez-passer*) priznaju kao valjane putne isprave na državnom području trećih zemalja.

Poglavlje 3.

ČLANOVI SKUPŠTINE

Članak 7.

Slobodno kretanje članova Skupštine prilikom putovanja do mjesta ili iz mjesta sastajanja Skupštine ne podliježe nikakvim administrativnim ili drugim ograničenjima.

Članovima Skupštine odobravaju se u vezi s carinskom i deviznom kontrolom:

- (a) od strane njihove vlade, iste olakšice koje se odobravaju višim dužnosnicima prilikom putovanja u inozemstvo radi privremenih službenih misija
- (b) od strane vlada ostalih država članica, iste olakšice koje se odobravaju predstavnicima stranih vlada na privremenim službenim misijama.

Članak 8.

Članovi Skupštine ne mogu biti podvrgnuti nikakvom obliku ispitivanja, zadržavanja ili sudskog postupka zbog izraženih mišljenja ili glasanja pri obnašanju svojih dužnosti.

Članak 9.

Tijekom zasjedanja Skupštine njezini članovi uživaju:

- (a) na državnom području svoje države, imunitet priznat članovima parlamenta te države
- (b) na državnom području bilo koje druge države članice, imunitet od svake mjere zadržavanja i od sudskih postupaka.

Na isti se način imunitet primjenjuje na članove tijekom putovanja do mjesta ili iz mjesta sastajanja Skupštine.

Ako je član zatečen u počinjenju kaznenog djela, nije moguće pozivanje na imunitet te u tom slučaju Skupština može ostvariti svoje pravo na ukidanje imuniteta jednom od svojih članova.

Poglavlje 4.

PREDSTAVNICI DRŽAVA ČLANICA KOJI SUDJELUJU U RADU INSTITUCIJA ZAJEDNICE

Članak 10.

Predstavnici država članica koji sudjeluju u radu institucija Zajednice, njihovi savjetnici i tehnički stručnjaci uživaju uobičajene povlastice, imunitete i olakšice prilikom obnašanja svojih dužnosti i tijekom putovanja do mjesta ili iz mjesta sastajanja.

Ovaj se članak također primjenjuje na članove savjetodavnih tijela Zajednice.

Poglavlje 5.

DUŽNOSNICI I OSTALI SLUŽBENICI ZAJEDNICE

Članak 11.

Na državnom području svake države članice i neovisno o njihovu državljanstvu dužnosnici i ostali službenici Zajednice iz članka 186. ovog Ugovora:

- (a) uživaju, pridržavajući se odredaba članaka 152. i 188. ovog Ugovora, imunitet od sudskih postupaka u pogledu radnja koje oni poduzimaju u službenom svojstvu, uključujući izgovorene ili napisane riječi; taj imunitet uživaju i nakon prestanka obnašanja dužnosti;
- (b) zajedno sa svojim bračnim drugovima i uzdržanim članovima obitelji ne podliježu imigracijskim ograničenjima ni formalnostima za prijavu stranaca;
- (c) uživaju jednake olakšice koje se uobičajeno dodjeljuju dužnosnicima međunarodnih organizacija vezano uz monetarne ili devizne propise;

- (d) imaju pravo iz zemlje njihova posljednjeg boravišta ili iz zemlje čiji su državljani bez carine uvesti pokućstvo i druge predmete za osobnu uporabu prilikom prvog preuzimanja dužnosti u dotičnoj zemlji, te pravo da ih nakon prestanka dužnosti u toj zemlji ponovno izvezu bez carina, u oba slučaja pridržavajući se uvjeta koje vlada zemlje u kojoj ostvaruju to pravo smatra nužnima
- (e) imaju pravo bez carine uvesti motorno vozilo za osobnu uporabu, kupljeno u zemlji svojeg posljednjeg boravišta ili u zemlji čiji su državljani, prema uvjetima koji vrijede na unutarnjem tržištu te zemlje, te ga ponovno izvesti bez carine, u oba slučaja pridržavajući se uvjeta koje vlada zemlje u kojoj ostvaruju to pravo smatra nužnima.

Članak 12.

Dužnosnici i ostali službenici Zajednice dužni su plaćati porez u korist Zajednice na plaće, nadnice i prihode koje im isplaćuje Zajednica, u skladu s uvjetima i postupkom koje utvrđuje Vijeće, odlučujući na prijedloge Komisije, koje ona podnosi u roku od godinu dana od stupanja ovog Ugovora na snagu.

Oni su oslobođeni od plaćanja nacionalnih poreza na plaće, nadnice i prihode koje im isplaćuje Zajednica.

Članak 13.

Pri primjeni poreza na dohodak, poreza na bogatstvo i poreza na nasljedstvo te pri primjeni konvencija o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja sklopljenih među državama članicama Zajednice, za dužnosnike i ostale službenike Zajednice koji isključivo radi obnašanja svojih dužnosti u službi Zajednice imaju boravište na državnom području države članice koja nije zemlja njihove porezne rezidentnosti, u trenutku stupanja u službu Zajednice, smatra se, kako u zemlji njihova stvarnog boravišta tako i u zemlji njihove porezne rezidentnosti, da su zadržali rezidentnost u potonjoj zemlji, pod uvjetom da je ta država članica Zajednice. Ta se odredba također primjenjuje na bračnog druga, ako se ne bavi vlastitim plaćenim zanimanjem, i na djecu koju uzdržavaju i za koju skrbe osobe iz ovog članka.

Pokretna imovina koja pripada osobama iz prethodnog stavka i koja se nalazi na državnom području zemlje u kojoj borave oslobođena je od poreza na nasljedstvo u toj zemlji; za takvu se imovinu pri izračunu tog poreza smatra, uz poštovanje prava trećih zemalja i moguće primjene odredaba međunarodnih konvencija o dvostrukom oporezivanju, da se nalazi u zemlji porezne rezidentnosti.

Pri primjeni odredaba ovog članka ne uzima se u obzir rezidentnost stečena isključivo zbog obnašanja dužnosti u službi drugih međunarodnih organizacija.

Članak 14.

Vijeće, odlučujući jednoglasno na prijedlog Komisije, koji ona podnosi u roku od godine dana od stupanja ovog Ugovora na snagu, utvrđuje program prava iz socijalne sigurnosti za dužnosnike i ostale službenike Zajednice.

Članak 15.

Vijeće, odlučujući na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s ostalim zainteresiranim institucijama, određuje kategorije dužnosnika i ostalih službenika Zajednice na koje se u cijelosti ili djelomično primjenjuju odredbe članka 11., članka 12. drugog stavka i članka 13.

Imena, razredi i adrese dužnosnika i ostalih službenika uključenih u takve kategorije periodično se dostavljaju vladama država članica.

Poglavlje 6.

POVLASTICE I IMUNITETI MISIJA AKREDITIRANIH PRI ZAJEDNICI

Članak 16.

Država članica na čijem državnom području Zajednica ima svoje sjedište priznaje uobičajeni diplomatski imunitet misijama trećih zemalja akreditiranim pri Zajednici.

Poglavlje 7.

OPĆE ODREDBE

Članak 17.

Dužnosnicima i ostalim službenicima Zajednice priznaju se povlastice, imuniteti i olakšice isključivo u interesu Zajednice.

Svaka institucija Zajednice dužna je ukinuti imunitet priznat dužnosniku ili drugom službeniku kad god ona smatra da ukidanje tog imuniteta nije protivno interesima Zajednice.

Članak 18.

Institucije Zajednice surađuju s odgovornim tijelima zainteresiranih država članica radi primjene ovog Protokola.

Članak 19.

Članci 11. do 14. i članak 17. primjenjuju se na članove Komisije.

Članak 20.

Članci 11. do 14. i članak 17. primjenjuju se na suce, nezavisne odvjetnike, tajnika i pomoćne izvjestitelje Suda, ne dovodeći u pitanje odredbe članka 3. Protokola o Statutu Suda koje se odnose na imunitet sudaca i nezavisnih odvjetnika od sudskih postupaka.

U POTVRDU TOGA niže potpisani opunomoćenici potpisali su ovaj Protokol.

Sastavljeno u Bruxellesu dana sedamnaestog travnja godine tisuću devetsto pedeset i sedme.

J. Ch. SNOY et d'OPPUERS

C. P. OPHÜLS

Robert MARJOLIN

Vittorio BADINI

Lambert SCHAUS

J. LINTHORST HOMAN

PROTOKOL
O
STATUTU SUDA

VISOKE UGOVORNE STRANKE UGOVORA O OSNIVANJU EUROPSKE ZAJEDNICE ZA
ATOMSKU ENERGIJU,

ŽELEĆI donijeti Statut Suda predviđen u članku 160. ovog Ugovora,

ODREDILE SU u tu svrhu kao svoje opunomoćenike:

NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ BELGIJANACA:

baruna J. Ch. SNOY et d'OPPUERSA, glavnog tajnika Ministarstva gospodarstva, voditelja
belgijskog izaslanstva na Međuvladinoj konferenciji

PREDSJEDNIK SAVEZNE REPUBLIKE NJEMAČKE:

prof. dr. Carla Friedricha OPHÜLSA, veleposlanika Savezne Republike Njemačke, voditelja
njemačkog izaslanstva na Međuvladinoj konferenciji

PREDSJEDNIK FRANCUSKE REPUBLIKE:

g. Roberta MARJOLINA, profesora prava, zamjenika voditelja francuskog izaslanstva na
Međuvladinoj konferenciji

PREDSJEDNIK TALIJANSKE REPUBLIKE:

g. V. BALDINIJA CONFALONIERIJA, državnog podtajnika u Ministarstvu vanjskih poslova, voditelja talijanskog izaslanstva na Međuvladinoj konferenciji

NJEZINA KRALJEVSKA VISOST VELIKA VOJVOTKINJA OD LUKSEMBURGA:

g. Lamberta SCHAUSA, veleposlanika Velikog Vojvodstva Luksemburga, voditelja luksemburškog izaslanstva na Međuvladinoj konferenciji

NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA NIZOZEMSKE:

g. J. LINTHORSTA HOMANA, voditelja nizozemskog izaslanstva na Međuvladinoj konferenciji

KOJI SU SE, razmijenivši svoje punomoći za koje je utvrđeno da su u valjanom i propisanom obliku,

SPORAZUMJELI o sljedećim odredbama, koje su priložene Ugovoru o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju.

Članak 1.

Sud osnovan člankom 3. ovog Ugovora uspostavlja se i djeluje u skladu s odredbama ovog Ugovora i ovog Statuta.

Glava I.

SUCI I NEZAVISNI ODVJETNICI

Članak 2.

Prije preuzimanja dužnosti svaki sudac javno priseže da će svoje dužnosti obnašati nepristrano i savjesno te da će čuvati tajnost vijećanja Suda.

Članak 3.

Suci uživaju imunitet od sudskih postupaka. Nakon prestanka obnašanja dužnosti oni nastavljaju uživati imunitet u pogledu radnja koje su poduzeli u službenom svojstvu, uključujući izgovorene ili napisane riječi.

Sud može ukinuti imunitet zasjedajući u punom sastavu.

Ako je sucu ukinut imunitet te je protiv njega pokrenut kazneni postupak, njemu se u bilo kojoj državi članici sudi samo pred sudom nadležnim za suđenje članovima najviših nacionalnih pravosudnih tijela.

Članak 4.

Suci ne smiju obnašati nikakvu političku ili upravnu funkciju.

Ne smiju se baviti nikakvim zanimanjem, ni plaćenim ni neplaćenim, osim ako to iznimno odobri Vijeće.

Pri stupanju na dužnost, svečano se obvezuju da će tijekom i nakon prestanka obnašanja iste poštovati obveze koje iz nje proizlaze, osobito obvezu da će se nakon prestanka obnašanja dužnosti pri prihvaćanju određenih imenovanja ili pogodnosti ponašati pošteno i diskretno.

Sud odlukom rješava sve dvojbe o tom pitanju.

Članak 5.

Osim redovitom zamjenom ili smrću, dužnosti suca prestaju i njegovom ostavkom.

Kada sudac podnosi ostavku, ona se u pisanom obliku upućuje predsjedniku Suda koji je prosljeđuje predsjedniku Vijeća. Nakon upućivanja potonje obavijesti mjesto suca postaje slobodno.

Osim u slučaju kada se primjenjuje članak 6., sudac ostaje na dužnosti sve dok njegov nasljednik ne stupi na dužnost.

Članak 6.

Sudac može biti razriješen dužnosti ili mu se može oduzeti pravo na mirovinu ili druge zamjenske povlastice samo ako, prema jednoglasnom mišljenju sudaca i nezavisnih odvjetnika Suda, više ne ispunjava propisane uvjete ili obveze koje proizlaze iz njegove službe. Dotični sudac ne sudjeluje u toj raspravi.

Tajnik Suda dostavlja odluku Suda predsjedniku Skupštine i predsjedniku Komisije te o njoj obavješćuje predsjednika Vijeća.

U slučaju odluke o razrješenju suca, mjesto suca postaje slobodno nakon upućivanja obavijesti predsjedniku Vijeća.

Članak 7.

Sudac koji zamjenjuje člana Suda čija dužnost nije istekla imenuje se za preostalo vrijeme trajanja dužnosti svojeg prethodnika.

Članak 8.

Odredbe članka 2. do 7. primjenjuju se na nezavisne odvjetnike.

Glava II.

ORGANIZACIJA

Članak 9.

Tajnik Suda priseže pred Sudom da će svoje dužnosti obnašati nepristrano i savjesno te da će čuvati tajnost vijećanja Suda.

Članak 10.

Sud u slučajevima spriječenosti tajnika osigurava njegovu zamjenu.

Članak 11.

Sudu se dodjeljuju dužnosnici i ostali službenici koji omogućuju njegov rad. Oni su odgovorni tajniku koji je podređen predsjedniku.

Članak 12.

Vijeće može, odlučujući jednoglasno na prijedlog Suda, osigurati imenovanje pomoćnih izvjestitelja i utvrditi pravila koja uređuju njihovu službu. Prema uvjetima utvrđenim poslovnikom, od pomoćnih se izvjestitelja može zahtijevati da sudjeluju u pripremnim radnjama u predmetima pred Sudom te da surađuju sa sucem izvjestiteljem.

Pomoćne izvjestitelje imenuje Vijeće. Biraju se među osobama čija je neovisnost neupitna i koje imaju potrebne pravne kvalifikacije. Pred Sudom polažu prisegu da će svoje dužnosti obnašati nepristrano i savjesno te da će čuvati tajnost vijećanja Suda.

Članak 13.

Suci, nezavisni odvjetnici i tajnik Suda obvezni su boraviti u mjestu u kojem Sud ima svoje sjedište.

Članak 14.

Sud zasjeda stalno. Trajanje sudskih praznika određuje Sud uzimajući u obzir potrebe svojeg poslovanja.

Članak 15.

Odluke Suda valjane su samo ako u vijećanju sudjeluje neparan broj njegovih članova. Odluke Suda u punom sastavu valjane su ako je nazočno pet članova. Odluke sudskih vijeća valjane su samo ako su nazočna tri suca; u slučaju spriječenosti suca jednog sudskog vijeća može se pozvati suca drugog sudskog vijeća u skladu s uvjetima utvrđenima u poslovniku.

Članak 16.

Suci i nezavisni odvjetnici ne mogu sudjelovati u odlučivanju u bilo kojem predmetu u kojem su prethodno sudjelovali kao zastupnici, savjetnici ili odvjetnici jedne od stranaka ili u kojem su bili pozvani očitovati se u svojstvu člana suda, istražnog povjerenstva ili u nekom drugom svojstvu.

Ako zbog nekog posebnog razloga sudac ili nezavisni odvjetnik smatra da ne može sudjelovati u donošenju odluke ili razmatranju određenog predmeta, o tome obavješćuje predsjednika. Ako zbog nekog posebnog razloga predsjednik smatra da sudac ili nezavisni odvjetnik ne smiju sudjelovati u postupku ili odlučivanju u određenom predmetu, o tome ih obavješćuje.

Sve poteškoće koje proizlaze iz primjene ovog članka rješavaju se odlukom Suda.

Stranka ne može zahtijevati izmjenu sastava Suda ili jednog od njegovih sudskih vijeća na temelju državljanstva suca ili zato što u Sudu ili sudskom vijeću nema suca istog državljanstva kao ta stranka.

Glava III.

POSTUPAK

Članak 17.

Države i institucije Zajednice pred Sudom zastupa zastupnik koji se imenuje za svaki pojedinačni predmet; zastupniku može pomagati savjetnik ili pravnik ovlašten za zastupanje pred sudom države članice.

Ostale stranke mora zastupati pravnik koji je ovlašten za zastupanje pred sudom države članice.

Ti zastupnici, savjetnici i pravnici, u nastupu pred Sudom, uživaju prava i imunitete potrebne za neovisno obnašanje svojih dužnosti, prema uvjetima utvrđenima u poslovniku.

U odnosu na te savjetnike i pravnike koji nastupaju pred Sudom, Sud ima ovlasti uobičajeno dodijeljene sudovima, prema uvjetima utvrđenima u poslovniku.

Sveučilišni profesori koji su državljani države članice, čiji im zakoni daju pravo nastupanja pred sudom, uživaju pred Sudom ista prava koja su ovim člankom priznata pravnicima ovlaštenima za zastupanje pred sudom države članice.

Članak 18.

Postupak pred Sudom sastoji se od dva dijela: pisanog i usmenog.

Pisani dio postupka sastoji se od dostave tužba, podnesaka, odgovora na tužbu i očitovanja, te od eventualnih replika, kao i svih isprava i dokumenata koji ih potkrepljuju, ili njihovih ovjerenih preslika, strankama i institucijama Zajednice čije su odluke predmet postupka.

Dostavu obavlja tajnik redosljedom i u rokovima utvrđenima u poslovniku.

Usmeni dio postupka sastoji se od čitanja izvješća suca izvjestitelja, saslušanja, od strane Suda, zastupnika, savjetnika i pravnika ovlaštenih za zastupanje pred sudom države članice te prijedloga odluka nezavisnog odvjetnika kao i, prema potrebi, od saslušanja svjedoka i stručnjaka.

Članak 19.

Postupak pred Sudom pokreće se pisanom tužbom upućenom tajniku. Tužba sadržava ime i stalnu adresu podnositelja, položaj potpisnika, ime stranke protiv koje se podnosi tužba, predmet spora, tužbeni zahtjev i kratak opis razloga na kojima se temelji tužba.

Tužbi mora biti priložen, kada je to prikladno, akt čije se poništenje zahtijeva ili, u okolnostima iz članka 148. ovog Ugovora, isprava kojom se dokazuje datum poziva predviđenog u tom članku. Ako navedeni dokumenti nisu priloženi tužbi, tajnik poziva zainteresiranu stranku da ih dostavi u razumnom roku, ali u tom slučaju prava stranke ne prestaju čak i ako se navedeni dokumenti dostave nakon isteka roka određenog za pokretanje postupka.

Članak 20.

U slučajevima uređenima člankom 18. ovog Ugovora postupak pred Sudom pokreće se žalbom upućenom tajniku. Žalba sadržava ime i stalnu adresu podnositelja, položaj potpisnika, naznaku odluke protiv koje se podnosi žalba, imena protivnih stranaka, predmet spora, žalbeni prijedlog i kratak opis razloga na kojima se temelji žalba.

Žalbi mora biti priložena ovjerenjena preslika odluke Arbitražnog odbora koja se pobija.

Ako Sud odbije žalbu, odluka Arbitražnog odbora postaje konačna.

Ako Sud poništi odluku Arbitražnog odbora, postupak se, kada je to potrebno, na inicijativu jedne od stranaka u postupku može ponoviti pred Arbitražnim odborom. Arbitražni odbor vezan je odlukama Suda o pitanjima prava.

Članak 21.

U slučajevima iz članka 150. ovog Ugovora sud države članice koji suspendira postupak i uputi predmet Sudu obavješćuje Sud o svojoj odluci. Tajnik Suda o navedenoj odluci obavješćuje stranke, države članice i Komisiju, a ako akt čija je valjanost ili tumačenje predmet spora potječe od Vijeća, o njoj obavješćuje i Vijeće.

U roku od dva mjeseca od takve obavijesti stranke, države članice, Komisija i, kada je to prikladno, Vijeće imaju pravo podnositi Sudu podneske ili pisana očitovanja.

Članak 22.

Sud može zahtijevati od stranaka da dostave sve dokumente i podatke koje Sud smatra potrebnima. U slučaju odbijanja, sastavlja se službena zabilješka.

Sud također može zahtijevati od država članica i institucija koje nisu stranke u postupku da dostave sve podatke koje Sud smatra potrebnima za postupak.

Članak 23.

Sud u svako doba može povjeriti bilo kojem pojedincu, tijelu, odboru ili drugoj organizaciji koju izabere zadaću davanja stručnog mišljenja.

Članak 24.

Svjedoci se mogu saslušati prema uvjetima utvrđenima u poslovniku.

Članak 25.

U odnosu na svjedoke koji se ne odazovu sudskom pozivu, Sud ima ovlasti koje su općenito u takvim slučajevima dodijeljene sudovima te može izreći novčane kazne prema uvjetima utvrđenima u poslovniku.

Članak 26.

Svjedoci i stručnjaci mogu se saslušati pod prisegom danom u obliku utvrđenim u poslovniku ili na način utvrđen pravom zemlje svjedoka ili stručnjaka.

Članak 27.

Sud može naložiti saslušanje svjedoka ili stručnjaka pred pravosudnim tijelom njegova stalnog boravišta.

Nalog se šalje na provedbu nadležnom pravosudnom tijelu prema uvjetima utvrđenima u poslovniku. Dokumenti sastavljeni u skladu sa zamolnicom vraćaju se Sudu pod istim uvjetima.

Sud snosi troškove, ne dovodeći u pitanje njegovo pravo da, kada je to prikladno, naloži strankama njihovo plaćanje.

Članak 28.

Prema svakom kršenju prisege svjedoka ili stručnjaka država članica postupa na isti način kao da je povreda počinjena pred jednim od njezinih sudova nadležnih u građanskim stvarima. Po prijavi

Suda dotična država članica pokreće postupak protiv počinitelja povrede pred svojim nadležnim sudom.

Članak 29.

Rasprava je javna, osim ako Sud, po službenoj dužnosti ili na prijedlog stranaka, zbog ozbiljnih razloga odluči drukčije.

Članak 30.

Tijekom rasprave Sud može ispitivati stručnjake, svjedoke i same stranke. Stranke se, međutim, mogu obraćati Sudu samo putem svojih zastupnika.

Članak 31.

O svakoj se raspravi sastavlja zapisnik koji potpisuju predsjednik i tajnik.

Članak 32.

Popis rasprava utvrđuje predsjednik.

Članak 33.

Vijećanje je Suda tajno i ostaje tajno.

Članak 34.

Presude moraju imati obrazloženje. Sadržavaju imena sudaca koji su sudjelovali u vijećanju.

Članak 35.

Presude potpisuju predsjednik i tajnik. One se javno čitaju.

Članak 36.

Sud odlučuje o troškovima.

Članak 37.

Predsjednik Suda može u skraćenom postupku, koji se može, u mjeri u kojoj je to potrebno, razlikovati od nekih pravila sadržanih u ovom Statutu i koji se utvrđuje u poslovniku, odlučiti o prijedlozima za suspenziju primjene, kako je predviđeno u članku 157. ovog Ugovora, ili za određivanje privremenih mjera na temelju članka 158., ili za suspenziju izvršenja sukladno posljednjem stavku članka 164.

Predsjednika, u slučaju njegove spriječenosti, zamjenjuje drugi sudac prema uvjetima utvrđenima u poslovniku.

Odluka predsjednika ili suca koji ga zamjenjuje privremena je i ni na koji način ne utječe na odluku Suda o glavnoj stvari.

Članak 38.

Države članice i institucije Zajednice mogu se uključiti u postupak pred Sudom.

Isto pravo ima svaka druga osoba koje dokaže svoj pravni interes za ishod postupka pred Sudom, osim u postupcima među državama članicama, među institucijama Zajednice ili između država članica i institucija Zajednice.

Sadržaj prijedloga za uključenje u postupak ograničen je na potporu zahtjeva jedne od stranaka.

Članak 39.

Ako tužena stranka, nakon što je uredno pozvana, ne podnese pisani odgovor na tužbu, protiv te stranke donosi se presuda zbog ogluhe. Takvoj presudi može se prigovoriti u roku od mjesec dana od njezine dostave. Prigovor ne suspendira izvršenje presude zbog ogluhe, osim ako Sud odluči drukčije.

Članak 40.

Države članice, institucije Zajednice i sve druge fizičke ili pravne osobe mogu u slučajevima i prema uvjetima određenima poslovnikom pokrenuti postupak treće strane radi osporavanja presude donesene bez njihova sudjelovanja kada presuda štetno utječe na njihova prava.

Članak 41.

Ako je smisao ili doseg presude nejasan, Sud daje njezino tumačenje na prijedlog bilo koje stranke ili institucije Zajednice koja za to dokaže svoj pravni interes.

Članak 42.

Prijedlog za ponavljanje postupka može se podnijeti Sudu samo ako se sazna za činjenicu odlučujuće naravi, koja u vrijeme donošenja presude nije bila poznata ni Sudu niti stranci koja traži ponavljanje postupka.

Ponavljanje postupka pokreće se odlukom Suda u kojoj se izrijekom utvrđuje postojanje nove činjenice, priznaje joj se karakter činjenice podobne za pokretanje ponavljanja postupka te se prijedlog proglašava dopuštenim po toj osnovi.

Prijedlog za ponavljanje postupka ne može se podnijeti nakon proteka roka od deset godina od dana presude.

Članak 43.

Poslovníkom se utvrđuju rokovi, koji uzimaju u obzir udaljenosti.

Istek roka nema štetan utjecaj na prava zainteresirane stranke ako ona dokaže postojanje nepredvidivih okolnosti ili više sile.

Članak 44.

Postupci protiv Zajednice u predmetima koji proizlaze iz izvanugovorne odgovornosti ne mogu se pokrenuti nakon proteka roka od pet godina od nastanka događaja koji je povod pokretanju postupka. Rok zastare prekida se pokretanjem postupka pred Sudom ili ako je prije pokretanja tog postupka oštećena strana podnijela zahtjev nadležnoj instituciji Zajednice. U potonjem slučaju postupak se mora pokrenuti u roku od dva mjeseca predviđenom u članku 146.; kada je to prikladno, primjenjuju se odredbe članka 148. drugog stavka.

Članak 45.

Poslovník Suda predviđen u članku 160. ovog Ugovora sadržava, osim odredaba predviđenih ovim Statutom, sve ostale odredbe potrebne za njegovu primjenu i, kada je to potrebno, njegovu dopunu.

Članak 46.

Vijeće može, odlučujući jednoglasno, dopuniti odredbe ovog Statuta radi prilagodba koje se pokažu potrebnima zbog mjera koje Vijeće poduzme u skladu s posljednjim stavkom članka 137. ovog Ugovora.

Članak 47.

Odmah nakon polaganja prisege, predsjednik Vijeća ždrijebom bira suce i nezavisne odvjetnike čija dužnost istječe na kraju prvog razdoblja od tri godine u skladu s člankom 139. drugim i trećim stavkom ovog Ugovora.

U POTVRDU TOGA niže potpisani opunomoćenici potpisali su ovaj Protokol.

Sastavljeno u Bruxellesu dana sedamnaestog travnja godine tisuću devetsto pedeset sedme.

J. Ch. SNOY et d'OPPUERS

C. P. OPHÜLS

Robert MARJOLIN

Vittorio BADINI

Lambert SCHAUS

J. LINTHORST HOMAN